

AAD 'T HART

TRILOGIE

Ho, Adrie ...ho
Ja, waarom niet?
InterRail 1974

Een Rotterdamse jongen in de jaren 1960- 1974

ISBN 9789464353082

Tweede druk, februari 2022

Bij deze uitgave horen drie afspeellijsten van Spotify:

0101043/Ho, Adrie ...Ho

0101043/Ja, waarom niet

0101043/Interrail1974

Hierin bevinden zich songs die in de tekst worden genoemd, zie ook vanaf blz. 472.

Van de drie boeken zijn enkele hoofdstukken voorgelezen. Die zijn gratis te beluisteren op Soundcloud:

<https://soundcloud.com/user-431005073/sets/voorlezen-ho-adrie-ho>

<https://soundcloud.com/user-917191682/sets/jawaaromniet-afspeellijst>

InterRail:

Deel 1: [Stream Aad 't Hart | Luister gratis online naar afspeellijst Voorlezen uit InterRail 1974 op SoundCloud](#)

Deel 2: [Stream Interrail1974 | Luister gratis online naar afspeellijst Tweede deel Interrail voorlezen 8, 9 en slot op SoundCloud](#)

Over de boeken kun je corresponderen via e-mailadressen:

hoadrieho@gmail.com

jawaaromniet3@gmail.com (let op de 3)

interrail1974@gmail.com

"Het leven is vurrukkulluk", zei Panda.

"Jaah", beademde Mees met een zucht.

Remco Campert

*"Iedere keer dat we een herinnering ophalen, slaan we hem daarna opnieuw op.
Daardoor verandert deze steeds een beetje."*

Julia Shaw

*"Ik geloofde sterk in jullie beiden. Ik geloofde in jullie potentie. En ik hoop dat
alle kinderen iemand treffen die in ze gelooft."*

Nicolaas van Beusekom

Wat goed is, Phaedrus,

En wat niet goed is –

Moeten wij iemand vragen ons dat te vertellen?

Robert M. Pirsig

Ik schrijf nooit over gewone mensen. Ik ben die ook nog nooit tegen gekomen.

Gerard Kornelis van het Reve

Gesprek tussen twee goudvissen: 'Ik geloof niet dat God bestaat.'

'Ik geloof van wel. Wie zou anders onze kom schoonmaken?'

Wiet van Broeckhoven

Situaties en personen in dit boek beschreven komen deels voort uit mijn
verbeelding.

A.'t H.

Inhoud	bladzijde
Boek 1 Ho, Adrie ...Ho	5
Boek 2 Ja, waarom niet?	201
Boek 3 InterRail 1974	395
Spotify afspeellijsten	472
Luistertip	478
Foto's	478

Boek 1

Ho, Adrie ...Ho

DEEL 1

1 *The Confetti Stars*

Dit boek gaat over de periode 1959-1969, van mijn 3^e jaar tot mijn 14^e. Als er al foto's van bestaan, dan zijn ze op klein formaat, in zwartwit, met kartelrandje, geplakt in een bruin lederen fotoalbum, met een koord door de bladzijden, zoals je slechts kon aanschaffen in een fotowinkel. Albums zijn uit elkaar gevallen. Wanneer Nelly, Cor en ik het ouderlijk huis verlieten, gingen er foto's mee. Er zijn er weinig overgebleven.

Maar die paar brengen dan wel complexe herinneringen tot leven. Zoals die van de repetities in de Ackersdijkstraat.

IN DE ACKERSDIJKSTRAAT, ROTTERDAM-NOORD, woonde ik de eerste zes jaar van mijn leven. Op de kop af. We waren goed en wel verhuisd naar Kreekhuizen en de volgende dag vierde ik mijn zesde verjaardag.

Mijn vader was leider van een gezelschap voor toneel en muziek: The Confetti Stars. Bij ons thuis werd gerepeteerd: een complete revue. Oom Toon, ome Rinus, tante Fien, ome Henk, Oom Cas, oom Jan, oom Ben, oom Piet, tante Sjaan... die volle huiskamer verbeeldt voor mij mijn peutertijd. Oom Toon en ome Cas hadden een paar gouden tanden. Ze grijsden ermee als Italiaanse gangsters, met hun brillantine kuif, glanzend strak naar achteren geplakt. Oom Rinus had een blonde krullende kuif maar die bleef niet plakken. Vrij slingerde die voor zijn ogen tijdens de woeste saxofoonsolo's. Als hij in huis speelde, ging er een theedoek in die saxofoon. (*Rock around the clock*; Bill Haley)

Eens in de week zaten de ooms en tantes bij elkaar gepropt in onze achterkamer en luisterde ik vanuit mijn bed in de kinderkamer naar de muziek en het gelach om de toneelstukjes. Oom Ab was conferencier, dat is iemand die tussendoor moppen vertelt. Eindeloos hetzelfde stukje herhalen, discussies, soms ruzies... dan vertelde oom Ab een mop en was het lachen. Voordat je kon optreden moest er veel geoefend worden. Dat begreep ik al gauw.

Ik kwam vaak mijn bed uit.

In mijn pyjama stond ik in mijn ogen te wrijven tegen het felle licht en de scherpe rooklucht. De kamer stond er blauw van.

“Ik kan niet slapen.”

“Kom even hier zitten”, zei mijn moeder. Het liefst zat ik op de schoot van tante Fien of tante Sjaan. Dat was fijn, die roken lekker en waren lief. Ik mocht een uurtje kijken, kreeg wat te drinken en zat me te vergapen aan de lol van grote mensen. Ik probeerde zo onzichtbaar mogelijk te blijven. Mijn moeder had me door.

Oom Ab: “Wacht, deze snapt die kleine ook...” Ik lette extra op. “Sam en Saar lopen over de Lijnbaan. Saar blijft stilstaan bij een sjeke kledingwinkel. De pop in de etalage draagt een schitterende japon – dat is een jurk - mooie bloemen erop, en een zilverglimmende ceintuur.

‘Vind je ‘m mooi?’ vraagt Sam. ‘Ja, heel mooi,’ zegt Saar.

‘Vind je ‘m echt heel erg mooi?’, vraagt Sam. ‘Ja, werkelijk prachtig’, zegt Saar.

‘Nou, weet je wat?’ zegt Sam. ‘Dan gaan we morgen weer kijken.’”

Ik moest er om lachen, maar vond het een beetje gemeen grappig.

Oom Ab had er nog een: “Sam en Moos kijken of alles het doet van de nieuwe auto. Zegt Sam: ‘Doen de koplampen het?’ Zegt Moos: ‘Ja.’

Sam: ‘De remlichten?’ Moos: ‘Ja.’

Sam: ‘En de knipperlichten?’ Moos: ‘Ja... nee... ja... nee... ja.....’”

Deze moest ik onthouden.

Mijn moeder heette Sjaan. Als ze ging optreden en een mooie japon aantrok, veranderde ze in Jane, op zijn Engels. Trouwens, er waren twee zangers bij het gezelschap. De een zong samen met mijn moeder operetteliedjes. Die heette Perry Cavello. De andere zong Italiaanse liedjes in zijn eentje, solo: Willy Valjo. Mijn vader bleef gewoon Cor, die behield zijn gewone naam, net als alle ooms die een instrument bespeelden.

Een paar keer mocht ik naar een optreden komen kijken. Voorstellingen voor verenigingen, vaak ouden-van-dagen, waren dat. Ik zat pontificaal op de eerste rij tussen onbekende oude mensen. Ik werd er door mijn moeder neergezet. Dan zei ik trots tegen mijn ouden-van-dagen-buren: “Dat is mijn moeder”. Mijn moeder herkende je als artieste, met een zwierige pettycoat aan, haar haar gekapt vol krullen en haarlak en haar gezicht opgemaakt. Mijn moeder was mooi als een koningin.

“Dat is mijn vader”, zei ik wijzend op de man die omgekeerd, met zijn rug ernaartoe, pianospeelde bij Buona sera signorina.

(Buona sera signorina; Louis Prima)

Mijn vader reed in een kolossale Opel Kapitän. Donkerblauw met overal chromen strips. Chromen bumpers, dito wieldoppen en banden met een witte rand. Spectaculair was de grille: een gleuf als een monsterlijke muil, met stijlvolle chromen tanden, waar mijn kinderhoofd bijna in paste. Er stonden een paar auto's in de straat, net genoeg om verstoppertje te kunnen spelen. De Opel Kapitän was verreweg de grootste.

Hij was aangeschaft voor de optredens. Een contrabas moest mee, een accordeon, een gitaar, twee grote bongo's, een stapel kledingzakken, twee koffers met attributen (bokshandschoenen, pruiken, sambaballen) en het blacklight. De balken blacklight brandden op het podium als alle verlichting in de zaal en op de Bühne gedoofd was. De artiesten konden bij dat licht een beetje zien en voor de volgende sketch het decor opbouwen. Ik wist dat, en op de ouden-van-dagen-voorstelling zag ik ze schimmig in de duisternis lopen; dan giechelde ik, omdat ik deelgenoot was van een ontstellend geheim. Zes sombrero's lagen er op elkaar gestapeld klaar in de gang. Die werden opgezet bij de Zuid-Amerikaanse muziek.

Mijn moeder speelde om wat te doen te hebben als ze niet zong, contrabas. Ze speelde gitaar bij de cowboyliedjes met tante Fien. Kleding als Old Shatterhand droegen ze. Ik had ook een cowboyhoed. Het klapstuk van de voorstelling bestond uit operetteliedjes die mijn moeder zong met begeleiding op piano van mijn vader. Direct na de pauze als het gordijn open ging, stond ze daar. Een zucht van verrukking hoorde je door de zaal gaan. Mijn hart bonkte ervan.

Dan liet mijn moeder héél hoge tonen horen, die ik niet echt mooi vond. Soms, als je je afvroeg “nou, nou, kan het nog hoger?”, kwam er inderdaad een nog hogere toon. Ik kende die liedjes intussen wel omdat mijn moeder die op zolder eindeloos zong als ze de was deed, slingerend aan de wringer. Of als ze stond te strijken...gekreukelde overhemden – door het stijfjel - die sloeg ze open en besprenkelde ze met water. Die rolde ze op tot een bolletje. Daar maakte ze een stapeltje van. Al zingend.

Bij het optreden zong ze staande naast een fontein die echt water spoot en droeg ze een schitterende lichtblauwe pettycoat met glittertjes.

(Die lustige witwe; Vilja-lied; F. Lehár)

Voor mij was alle muziek gelijk. De kostuums die erbij aangetrokken werden, gaven aan dat er wel degelijk verschillen waren. De ene muziek was vrolijk, de andere sprookjesachtig of feestelijk. Soms speelden er twee man samen, soms drie, vier, soms het hele orkest met trompetten en drums. Iedereen zat netjes met een bordje voor zijn benen. Dát was deftig.

Mijn vader speelde met ome Ben en Rinus liedjes op de accordeon: de Berrico's, dan zetten ze een pet op en waren zeematrozen.

Op het moment waarop dit boek begint, was ik drie en een half. Mijn broer Corrie was 1 jaar en mijn zus Nelly zeven jaar. Er is een foto van haar en mij in de trapauto in Diergaarde Blijdorp. Nelly had een lui oog. Dat deed niet mee en rolde alle kanten op zonder te kijken. Wat deed de oogarts nou? Hij plakte het goede oog af, zodat het luie oog meer ging opletten.

Het leven was één groot toneelstuk dat voor mij werd opgevoerd, met mij als hoofdrolspeler. Dacht ik. 's Avonds, als ik ging slapen, hield dat op. 's Morgens begon dat toneelstuk weer. Als iemand door de toneeldeur naar buiten ging, bestond ie niet meer. Ik was een blij ventje. Heel nieuwsgierig, en niet snel bezorgd als er een nieuw iemand door de toneeldeur naar binnen kwam: een dokter... een omaatje ... een sterke man ... een spook? Wat zou er gaan gebeuren?

TANTE AADJE WOONDE IN het huis boven ons. Je liep de overloop op en de trap naar boven. Ze had een pick-up in een speciale kast. Als je het deurtje open deed, kon je de platenspeler eruit trekken op een lade. Het bijzondere aan deze pick-up was dat je een boel plaatjes na elkaar kon afspelen. Die stapelde je dan op een metalen stangetje boven de draaitafel. Dat was zo mooi! Het was tovenarij! Als je eerste plaatje was afgelopen, klikte de arm van de plaat – helemaal automatisch – zwenkte naar buiten en viel één volgend plaatje vanzelf naar omlaag.

Ik zat er ademloos naar te kijken. Op mijn knietjes met mijn neus er vlakbij bestudeerde ik dit mechanisch wonder. Klik, deed de arm, klok, deed het stangetje, flop, deed het volgende grammofoonplaatje ... en de naald daalde precies op het randje ervan. Krrrrtjgggggs, deed de naald

en dan begon het nieuwe liedje. Dat was fijn. Ik droomde helemaal weg bij de liedjes. (*Ik zou wel eens willen weten*; Jules de Corte)

Tante Aadje paste op als mijn vader en moeder moesten optreden. Wij hadden televisie. Speciaal gekocht om oppassers te lokken. Zo hadden we ook een telefoon, zodat mensen konden bellen. Ineens met deftige stem sprak mijn moeder: “Met mevrouw ‘t Hart van de confettistars”. Voor andere dingen werd er niet gebeld. Niemand van mijn ooms of tantes had telefoon. Die kwamen gewoon even langslopen of fietsen. Het bakelieten gevaarte hing aan de muur op de overloop tegenover de wc. Je kon poepend bellen. Er hing een extra rond ding bij, dan kon iemand anders meeluisteren.

Soms kwamen grote meisjes die ik niet kende, oppassen. Niet vaak. Dat was extra spannend. Ze waren lief en ik gehoorzaamde. Maar er was eens een meisje gekomen dat oppassen volgens mij niet leuk vond. Ze heette Hendrika.

Mijn vader was bezig geweest alle spullen de trap af te sjouwen. Kant-en-klaar in mijn pyjama zat ik op de overloop. Daar ging hij met de accordeonkoffer. Vervolgens daalde hij af met de koffer attributen. Het kon maar met één ding tegelijk, want de trap was smal en hij moest zich vast houden aan de leuning. In zijn artiestenkostuum, zijn gestreken overhemd, zijn strikje en gepoetste schoenen bracht hij de bongo's naar de Opel. Het was een vaste volgorde. Iedereen keek en luisterde naar zijn al maar zwaarder wordende ademhaling. Het zweet gutste van zijn voorhoofd. Het zal de zesde afdaling zijn geweest dat hij met twee kledingtassen op het tussenplateautje onderuit ging. De tassen waren licht, hij dacht dat hij zich niet behoefde vast te houden aan de leuning. Er was daar een roede van de traploper weg. De looper flubberde en daar gleed mijn vader op weg. Oeit, door ernaar te kijken kreeg ik al rugpijn. Op zijn bibs hopste mijn vader de laatste vijf treden naar beneden terwijl hij de twee kledingtassen met gestrekte armen omhoog hield...de japonnen mochten niet kreuken natuurlijk. Beneden bleef hij even zitten. Aan zijn achterhoofd was te zien wat voor een gezicht hij van voren opzette: “Godgloeierende, godjongens”, fluisterde hij. Overal zaten spetters zweet. Goedgemutst ging hij verder. Hij liep iets krom in de lendenen, of een wervel was scheef geschoten. Na een half uurtje inladen kwam de contrabas als laatste. Dat was mooi. De trap af was een makkie. Bij de auto ging de dikke onderkant als eerste door het portier. Hij paste

precies. Als mijn moeder ging zitten, had ze de hals op haar schouder liggen.

Eenmaal op bestemming moest alles er weer uit...en opgebouwd. Na het spelen weer afgebroken en terug in de Opel. En ten slotte moesten de spullen 's nachts de trap op.

Nadat mijn vader en moeder waren vertrokken, met al hun spullen, en wij in onze pyjama klaar zaten, zette Hendrika de televisie aan. Andere oppassers gingen altijd voorlezen. Of ze gingen bij ons bed zitten op het keukenkrukje en vertelden dan een verhaaltje. Van de drie biggetjes of van de zeven geitjes, mijn twee favoriete sprookjes. Tot we in slaap vielen. Maar Hendrika wilde niet vertellen en wilde niet voorlezen. Er was een stom tv-programma Pension Hommeles dat ze per se wilde zien. Nelly en ik werden naar bed gecommandeerd; Corrie sliep al. Nelly plooidde zich naar ieders wensen. Ze pakte een boek om zelf te lezen: *Bulletje en Bonestaak*.

Toen ben ik mijn bed uit geslopen en piepte ik naar zolder, over de overloop van tante Aadje. Die was niet thuis. Ik toefde daar niet lang want er hingen lugubere, zwarte maskers en er stond een houten griezel met enorme ogen. Die was om een paraplu in te zetten, maar ik vertrouwde hem niet. Tantes man was dood, die had van de rozenbottels gegeten, die naast de tramrails groeien. Dat werd gezegd. Maar misschien was hij wel door die houten engerd, die 's nachts levend was geworden, in zijn keel gebeten. In Indonesië was die man geboren. Daar had iedereen van die spoken thuis. Er hing ook een sabel naast de kapstok. Ik huiverde in het donker. Snel en zonder geluid nam ik de trap naar zolder. Ik zat boos te mopperen: stomme Hendrika. Op zolder hingen de lakens die mijn moeder die dag had gewassen, tot op de grond. Er was niets te doen dus na een poosje daalde ik af naar de verdieping van tante Aadje. Ik ontweek de bolle ogen van de houten gluiperd. Een trap lager, in onze kamer, hoorde ik stemmen. Nelly riep iets: "Hier is ie ook niet". Er rende iemand de trap naar beneden. "Adrie is weg, Adrie is weg." Toen hoorde ik de stem van tante Aadje, die thuis kwam: "Weg?"

"Ja, nergens te vinden."

"Hij kan toch niet weg zijn?"

Ik sloop weer naar zolder en kroop in een hoek achter een dikke balk en hield de adem in. Er was geroep buiten. Na enige tijd hoorde ik stappen op de trap naar zolder. Ik zag de schaduw van iemand, bij het gele licht van het minieme zolderpeertje van 10 Watt. Die liep over de houten planken. Het kraakte. Toen die te dichtbij kwam, sloop ik op mijn blote voeten tussen de hangende lakens een stukje verder.

“Adrie, ben je hier? Kom, wees lief, kom tevoorschijn!” riep tante Aadje. Ze kwam heel dichtbij. Ik hoorde haar adem, ze hijgde een beetje.

Onverrichterzake daalde ze de trap af. Ik hoorde dat er getelefoneerd werd op de overloop. Een heel verhaal was het! De stem van tante Aadje praatte snel en paniekerig. Ze luisterde naar een stem in de telefoon... ik kon hem bijna horen: murmel murmel mompel murmel...het was een saaie stem die heel langzaam sprak. Nee, dan de driftige stem van tante Aadje. “Maar het is een kind van drie”, schreeuwde ze ongeduldig in de hoorn. BAMMM, hoorn erop.

Nou, zo is het wel genoeg, dacht ik na een poosje. Ik had het intussen koud gekregen. Het was stil in huis. Hendrika, tante Aadje en Nelly zaten gedempt te praten. Dat hoorde ik met mijn oor tegen de huiskamerdeur. Ze wogen de mogelijkheden af. Hadden ze echt overal gekeken? Mijn zevenjarige zus zag geen oplossing; met haar ene oog dichtgeplakt. Ook Hendrika niet... die had Pension Hommeles gemist. “De politie zoekt nu de straten in de buurt af”, zei tante Aadje. Hendrika barstte in tranen uit.

“Jij kunt er niets aan doen”, troostte tante. Wel zeker, dacht ik, zij wilde niet voorlezen. De televisie stond uit, hoorde ik. De planken in de overloop kraakten onder mijn voeten. Iemand sprong op en rende naar de deur. Die zwaaide naar binnen open. Het licht van de plafonnière in de huiskamer viel op mijn persoontje in pyjama op de dorpel. Terwijl de grote geschrokken ogen van tante Aadje mij aanstaarden, lachte ik jolig: “Hallo, daar ben ik weer.”

Het volgende moment kwam er van links een vlakke hand kletsend op mijn wang. Ik zag sterretjes. Een hoge toon zoemde in mijn oor. Ik wankelde op mijn benen en ging even zitten. Die had ik niet zien aankomen.

Het wazige gezicht van tante Aadje kwam dichterbij.

“Oh, gossie, oh jongetje toch...” hoorde ik in de verte. Ik dacht aan een liedje dat ik eindeloos veel op tante Aadjes pick-up draaide.

(*Zuiderzeeballade*; Sylvian Poons)

2 Ackersdijkstraat 57^b

Er is een foto van mij gemaakt vanuit het voorkamerraam naar de stoep tegenover het huis. Ik draag daar kousen tot mijn knie, sandalen en een korte ribfluwelen broek. Mijn wollen coat is zo compact dat ik onmogelijk mijn armen kon bewegen. Mijn wenkbrauwen hangen laag. Daardoor zijn mijn ogen in de schaduw en kijk ik ernstig. Bijna boos.

Maar wat zien we daar? Na zestig jaar word ik ontmaskerd door mezelf. In mijn linkerhand houd ik een luciferdoosje!!! En mijn rechterhand? Het is niet goed te zien, maar de houding van de vingers geeft ontegenzeggelijk aan dat zich daar een lucifer bevindt!! Ik was met lucifers aan het spelen en werd betrapt!

VANAF MIJN DERDE VERJAARDAG mocht ik alleen buiten spelen. In november ben ik jarig. Op mijn derde had ik een trapauto gekregen, donkerblauw met witte letters erop. De trapauto noemden ze een “Djiep”, een soort politieauto. Hij had een zogenaamd raampje, zonder glas. Meteen waren alle kinderen komen kijken. Ze testten het raampje. Dat je inderdaad op en neer kon klappen. Op? Is leuk. Neer? Is ook leuk. Ik besloot te variëren en soms het raam neer te doen, en soms op. De hele straat telde niet veel kindertjes. Ik moest meestal mezelf vermaken.

Mijn moeder had gezegd dat ik op de stoep moest blijven. Toen dat een paar dagen goed ging, mocht ik naar de overkant, zolang ik in de Ackersdijkstraat bleef. Aan onze kant scheen de zon 's morgens, daarna stond ie korte tijd op de hele straat en 's middags bleef ie lang aan de overkant en ten slotte kroop ie daar de straat uit. Aan de overkant woonde een jongetje dat mijn vriendje was: Wimmie de Reus. Hij was geen reus, wel een beetje dik.

De huizen waren gebouwd met donkere stenen. Tegen de puiën stonden overal fietsen. Op een paar plekken kon je via poortdeuren op binnenplaatsen komen. Deuren waren bruin. In de straat stonden nergens bomen, wel een paar groene lantaarnpalen. Straat en de stoep waren met kleine steentjes. Het was een sombere straat.

Druk verkeer was er niet. Af en toe kwam de bezorger van de apotheek op zijn fiets met fietsmand. Of de visboer met zijn haringkar, de schillenboer met paard-en-wagen. De paardenhoeven klonken hard op de klinkers. Soms kwam het draaiorgel of de lorrenboer met handkar. Het verkeer was niet gevaarlijk. Ik bleef immers op de stoep. Die handkarren reden niet zo snel, die kon je gemakkelijk ontwijken als je overstak. Ik kon keihard rennen en goed opzij springen. Veel sneller dan Wimmie.

De mannen met karren riepen heel hard iets wat je niet kon verstaan, of luidden een bel voor de bewoners van de Ackersdijkstraat. De lorrenboer duwde een handkar en klingelde met een bel op een stok; hij riep: bawaa of lawaa. Het leek een dierengeluid. Met een haak met een veer eraan woog hij een jute zak. In die zak deed hij de oude jassen en zo, die mensen kwamen brengen. Als zo'n boer riep, schoven steeds andere huisramen omhoog. Vrouwen staken hun hoofd naar buiten. Met gekleurde hoofddoekjes om. Dat was leuk om te zien. Tjoep, tjoep, tjoep. *(Koffie; Rita Corita)*

Een anekdote die zo wat op iedere verjaardag verteld werd, ging over het draaiorgel. Ik was betoverd door het draaiorgel.

Op een dag stond ik fijn met mijn handen aan mijn broekband te kijken naar het draaiorgel op de hoek van de Bergselaan, in het zonnetje. Het orgel had aan één kant versiersels, gouden krullen en engelgezichtjes en was met zachtgeel geverfd. Daar stonden twee prinsessenpoppen met heel strakke kleren. Soms sloegen die met een stokje tegen een bel: ting ting. Door een opening in het midden zag je een groot blok houten fluiten met een gleuf. Op een trommel roffelden twee stokken met een bolletje eraan.

Aan de lelijke kant stond de orgelman een enorm wiel rond te draaien; afwisselend met zijn ene arm en met zijn andere arm. Een dik kartonnen boek werd uitgevouwen en werd blad voor blad door een soort wringer getrokken. Aan de andere kant van de wringer knikten de bladen terug in de goede vouw. Dat was leuk om te zien. Het ging nooit fout! De orgeldraaier had een pet op en een afgekloven stompje sigaar in zijn

mond. De andere orgelman liep met een koperen bakje te rammelen, dat was voor de centen.

Het orgel reed op twee grote wielen opzij en een eronder. Je moest hem duwen. Na elk liedje gingen de orgelmannen een stukje verder staan.

Mooi werk, vond ik! Ik zou later orgelman worden.

Er was steeds een groepje luisteraars. Eén persoon ging weg, een volgende kwam erbij staan. Ik bleef en volgde het draaiorgel straat in straat uit. Hoe werkte alles: wanneer sloegen de prinsessen tegen hun bel? Soms één, soms allebei, soms na elkaar, soms nooit. Wanneer roffelden de stokjes op de trommel? Op het orgel was het gezicht van een mevrouw met rode lippenstift heel groot geschilderd, met bomen en een kasteel erachter.

Ineens stonden we bij straten die ik niet kende. Ik zocht om me heen. De weg liep door, ook de tram, en ging onder bogen door. Op de bogen reed een trein. Die bogen en die trein had ik nog niet eerder gezien. De centenbakman zag me staan in mijn eentje.

“Hee, ventje, waar is je moeder?” bromde hij.

“Die is thuis, meneer”, antwoordde ik droog. Ik keek om me heen en beet op mijn wang. Ik had verwacht dat er iemand uit mijn straat zou staan. Niemand herkende ik en ik zag geen enkele bekende winkel.

“Ben je verdwaald?” vroeg de centenbakman. Ik begreep dat mijn toestand zo heette en knikte beteuterd.

“Weet je de naam van je straat?” vroeg de draaiman, die er nu ook bij kwam staan. Ik dacht diep na. Ergens wist ik de naam van mijn straat wel maar zo vaak had ik die niet gehoord...okusdijstraak?

Afijn, op een bepaald moment kwamen er een paar mevrouwen en zelfs een politieagent bij staan. “Hij heet Adrie ‘t Hart. Maar weet niet waar hij woont”, vertelde de mevrouw aan de politieagent. “Zo’n jongetje toch, dat doet maar. Niemand die er op hem let. Die jonge ouders van tegenwoordig... zo’n kereltje groeit op voor galg en rad... Ze worden verwaarloosd, meneer. Zo winnen we de oorlog niet, meneer.”

Ik was diep onder de indruk. Ik wist niet dat het oorlog was geworden. Ik ging mee naar het politiebureau. Daar hadden ze net een telefoontje van mijn moeder in paniek ontvangen.

Met herinneringen is het zo, als je je erop concentreert, trekken ze vanzelf andere aan. Helemaal als je ze opschrijft...

HET WAS VOORJAAR. WIMMIE en ik speelden voor zijn huis aan de zonnige kant van de straat. Om de hoek was daar de apotheek; we gingen daar eens kijken. Omdat het zo warm was, bleef de deur open. Je kon zien dat ze een toonbank hadden, net als de waterstoker maar niet met glazen potten en vierkante blikken waarin snoep en koekjes lagen. Enorme kasten hadden ze in de apotheek, met wel honderd kleine vierkante laadjes en op planken aan de muur stonden stenen potten en bussen. Er was een rode bus met een oude meneer zijn hoofd erop die een enorme wapperende bos wit haar had. Het leek Beethoven wel. Deze nieste hard in zijn zakdoek. We kregen in de apotheek vaak een snoepje van de bezorger, met zijn zwarte fiets en rieten mand aan zijn stuur of van een van de apothekersmevrouwen. Als je er maar niet om vroeg. We staken over naar mijn kant van de Ackersdijkstraat. Ik bedacht dat - als ik aan onze kant op de stoep moest blijven - ik best de hoek van de straat om mocht (de Bergselaan in). Ik bleef immers op de stoep. Wimmie durfde eerst niet mee te gaan, maar daarom durfde ik het ineens wel heel erg. Als je almaar verder liep tot de volgende hoek rechtsaf, bleef je toch ook op de stoep en was je niet ongehoorzaam. In de Rodenrijsestraat zagen we een groentewinkel die in houten kratten glanzend, fel gekleurd fruit had uitgesteld buiten onder de zonnewering. Er was een doos met bananen. Die zagen er smakelijk uit. We liepen verder en maakten de volgende bocht naar rechts (de Berkelselaan in), en toen de vierde. We waren terug in de Ackersdijkstraat. Zo maakten we ons eerste 'ommetje'. Ik had iets wiskundigs bevestigd, wat ik intuïtief wist. Spannend was het wel geweest en mijn moeder had het niet gemerkt. Dus we deden het nog een keer. Bij de groenteman zagen we weer die aantrekkelijke bananen liggen: fel geel in de schaduw van de zonnewering. "Ik pak er één. Wil jij ook?" fluisterde Wimmie. We stonden dicht tegen elkaar aan te overleggen. "Ja, lekker", fluisterde ik. "Wacht. Het beste is als jij dat doet... twee tegelijk afbreken", bekokstoofde Wimmie. "Olraait. Dat doe ik. Ik kan het hardste rennen", zei ik. Ik liep zogenaamd rustig naar de kartonnen doos met bananen...ze krulden zo

gezellig. En Wimmie nam al veilig afstand. Hij stond bij de stoeprand en keek de winkel in, met grote onschuldige ogen.

Snel scheurde ik twee bananen los en siste: "Rennen." Maar Wimmie bleef staan als aan de grond genageld. Hij verzette geen voet! Hij was versteend, of zijn schoenen van lood waren. Grote ogen zette hij op, zijn gezicht verbleekte. Hij tuurde maar in de deuropening van de winkel. Ik keek niet om me heen, ik rende, rende, rende. De Rodenrijsestraat uit en het hoekje om; zo hard als ik kon. Daar wachtte ik... maar Wimmie kwam niet. Ik had buiten zicht de bovenkant van een banaan opengescheurd. Ik had mijn mond geopend om te happen en wilde voorzichtig om het hoekje koekeloeren, toen daar de geweldig grote groenteboer stond met Wimmie in zijn magnifieke vuist slap hangend als een geschoten konijn. Daar schrok ik van.

"Zo schoffies, komen jullie maar eens mee", donderde de groenteboer. Met mij in zijn rechter knuist en Wimmie in zijn linker sleepte hij ons de Ackersdijkstraat in. We konden amper met onze voeten bij de grond.

Die avond kreeg ik een flinke preek van mijn vader. Hij had de banaan betaald. Wimmies vader had hetzelfde gedaan. Ik moest gelijk met Corrie naar bed. (*Put your head on my shoulder*; Paul Anka)

Van beeldhouwen zeggen ze: het beeld zit in het blok, de houer hoeft alleen de brokken weg te breken. Bij een mens is dat zeker niet zó. Eerder ben je een sneeuwbal. Je rolt en groeit in de sneeuw. Niet alle sneeuw plakt. Maar plaksneeuw wel. Je bent voor bepaalde ervaringen gevoelig.

IK DEED IN MIJN trapauto mijn vaste rondgang en bracht een bezoek aan benedenbuurvrouw van 57^a, oma Bep. Die had de deur naast de onze. Ze woonde in een donker huisje.

"Waarom hebt u altijd de gordijnen bijna dicht?" vroeg ik. Ik zei "u", want dat moest ik tegen grote mensen.

"Ja, dan kunnen de mensen niet naar binnen kijken", antwoordde ze. Overall lachten poppengezichtjes naar me. Vitrinekasten stonden vol glimmende porseleinen beeldjes. Op tafeltjes waren ze in groepjes neergezet. Allerlei plankjes waren tegen de muur geschroefd om meer beeldjes te laten zien. Het leek wel een sprookjesbos, dat kamertje van

oma Bep. Een donker bos met dieren, elfjes, vogels, kindertjes die viool speelden of fluit...

“Waarom mag je daar niet mee spelen?” vroeg ik en ik maakte een grijpgebaar naar een engeltje met een dwarsfluit.

“Niet aankomen. Ze gaan gauw kapot. Ze zijn erg breekbaar”, zei oma Bep.

“Dat is toch niet leuk....alleen kijken”, concludeerde ik hardop en ik stak mijn hand weer in mijn zak.

“Wacht, met deze mag je wel spelen”, fluisterde ze geheimzinnig.

Ze gaf me een glazen koepeltje met heel klein erin poppetjes op een spiegel, dat een bevroren vijver voorstelde.

“Kijk”, zei ze, en ze keerde het koepeltje snel ondersteboven en weer terug. “Het sneeuwt”, riep ik verrast. In het koepeltje dwarrelde witte vlokken in een vloeistof rond.

Zo’n tafereel kon me een tijdje boeien, maar dan moest er wat nieuws gebeuren. Ik probeerde toch even een beeldje goed te zetten. Dat stond met zijn rug naar je toe.

“Nee, nee”, hoorde ik al, “niet aankomen.”

“Maar hij kijkt de verkeerde kant op.”

Ik schrok en trok mijn hand bruusk terug. Er rammelde wat achter me, maar gelukkig viel er niets. Oeps.

“Koekoek koekoek”, deed een klok ineens. Er kwam een houten vogeltje uit de klok. Ik liep met mijn voet tegen een poot van een glazen tafeltje, met rammelende glazen diertjes erop.

“Ding krrrrt Ding krrrrt...” dat was weer de gouden klok onder de glazen stolp. Die had een enorme gouden schijf die aan een stang heen en weer slingerde. “Ding krrrrt.”

Het was genoeg, ik bleef voor oma Bep staan en keek haar aan: “Ik vraag er niet om.” Oma Bep moest glimlachen en liet me een snoepje kiezen uit een trommeltje. Dáár kwam ik natuurlijk ook voor. En toen ging ik weer naar buiten. Naar de apotheek voor een snoepje of naar tante Aadje? Of naar de waterstoker.

Mijn tandjes waren door het vele snoepen aan het wegrotten. Als ik glimlachte, keek je naar een stel zwarte afbraakstompjes. Het waren melktandjes, maar toch... Mijn moeder had iedereen gevraagd mij geen snoep te geven. Ze had mij verboden om om snoepjes te vragen. Zo doende.

3 *Djiep*

OP EEN OCHTEND WAS ik weer aan het rijden in mijn Djiep, op mijn eigen stoep. Ik had geen vast plan van wat ik ging doen. De zon scheen op onze kant van de straat. Ik kon links, ik kon rechts: richting de waterstoker. Daar haalde je warm water, je kon er gewoon boodschappen doen. Blikken erwten en koekjes en zo. Er stonden meestal grote zakken buiten met bonen...weet ik veel. Als er geen klanten waren en ik parkeerde mijn Djiep zo'n beetje in het zicht van de waterstoker op de stoep, kwam hij met me praten. De waterstoker had een lichtbruin schort voor en net zulke kolenschoppen van handen als de groenteboer. Vaak maakte hij grapjes, net als mijn vader. Zo van: "En meneer de politieagent heeft u al boeven gevangen". Dan moest ik altijd proestend lachen: "Nee, meneer, natuuuurlijk niet. Dit is geen echte politie-djiep." Dan moest hij ook lachen en ging hij een snoepje voor me halen. (*Marina*; Rocco Granata)

Een bezoek aan de kelderwinkel van de waterstoker werd die dag het eerste op mijn ronde. Een kelderwinkel noem ik het want het was een kelder; je moest een trapje af. Ik reed flink trappend op de pedalen over de stoep, toen ik een enorm kabaal hoorde dat uit de winkel kwam. Een houten krat viel om, een bus rolde over de grond en het leek of iemand met een houten hamer of zo op de grond sloeg. Toen was het een paar tellen muisstil.

Er kwam met een sprongetje een zwart glanzend dier de winkel uit rennen. Dwars over de stoep. Het liet ie zich over het randje in de goot zakken. Het leek een schaduw, vloeiend bewoog het, soepel als een gevallen blad in de wind. Het verschuilde zich langs de stoeprand. Even later stampte de waterstoker het trappetje op naar buiten, het keldertje galmde ervan. Op zijn houten klompen stond ie wijdbeens voor de kelderopening met in zijn hand een houten bezem. Een massieve woeste verschijning. Hij zocht verwilderd links rechts waar het dier was gebleven. "Waar is die rat?", riep hij met dreunende stem. Dat was dus een rat! Toen de waterstoker mij zag, schrok ik van zijn rollende ogen. Ik richtte mijn wijsvinger langzaam naar de stoeprand. Daar nam de rat een sprint op dat moment naar de overkant. Het zwarte lijf bewegingsloos en

daaronder rennende pootjes. Het dier roetsjte aan de overkant strak langs de stoeprand richting de straatput. Maar de waterstoker gooide als een indiaan zijn bezem als was het een speer precies boven op de rat. Tok. De rat bleef verdoofd liggen. Meedogenloos pookte de waterstoker de rat dood met de bezem. Hij trapte op hem met zijn klompen tot er een bloederig, kleverig, harig hoopje overbleef. Ademloos aanschouwde ik het tafereel. De waterstoker stapte bedaard terug zijn winkel binnen. Ik kon mijn ogen niet van de dode rat afhouden.

Ik had voor mijn gevoel nog steeds niet met mijn ogen geknipperd toen de waterstoker met de bezem de rat op een grote ijzeren schep veegde. “Dát doen we met ratten”, glimlachte hij trots en ik kon het verfomfaaide, slappe dier op zijn schep zien liggen. “Opgeruimd staat netjes” klonk het even later, hol, in de winkel. De omgevallen houten krat werd over de betonnen vloer gesleept, hoorde ik. De metalen bus werd opgeraapt. Ik zag het beest voor me, nog precies zoals het op die schep lag. Best wel een dikke rat. Zijn kraalogen stonden open, die keken verbaasd, leek het. Aan zijn voortanden zat een beetje bloed, zijn nek was slap.

Ik besloot om te keren en aan de andere hoek de straat te inspecteren.

Aan de andere hoek van de straat, niet ver naast ons huis, was net zo’n kelderopening. Dat was een werkruimte. Daar sleutelde de buurman van 53^a aan zijn motor. De motor stond buiten, maar voor gereedschap moest de buurman, die Piet heette, steeds de kelder in. Dat maakte een kabaal! Alsof hij telkens door een stapel zinken emmers schuifelde. De zwarte motor had een zwart zijspan met chromen strepen vanaf het voorste punt. Dat leek wel een kogel. Een zijspan is een extra karretje dat naast aan de motorfiets vast zat. Buurman Piet had op zijn arm een tatoeage. Letters en een anker.

Het was een driftige, chagrijnige man, met het postuur van Popeye, vooral zijn kin. Hij kauwde pruimtabak. Zijn gezicht zat onder het smeer. Om de zoveel tijd spoot hij een vette, bruine fluim op straat. Tussen zijn tanden deed hij dat, want er ontbrak daar een tand; dat was makkelijk. In zijn mondhoeken zat daardoor altijd een beetje bruin. Je moest oppassen dat je niet in de weg stond. Hij lette niet bijzonder op waar die fluim terecht kwam. Hij hield niet van kinderen; dat waren pottenkijkers die aan zijn spullen zouden kunnen komen. Dan riep hij

met zijn schorre stem woorden die ik van mijn moeder niet mocht herhalen. “Maar dat zei hij zelf”, verontschuldigde ik me tegen mijn moeder.

“Dat die man dat zegt, is al erg genoeg”, mopperde mijn moeder.

Er liep zwart spul uit de motor in een metalen bak.

“Wat doet u?”, vroeg ik.

“Ventje...mompel mompel”, zei hij.

“Is de motor kapot gegaan?”, vroeg ik. “Er loopt allemaal spul uit. Het lijkt wel modder.”

“De motor is niet kapot. Dat is olie. En ik doe er straks schone, nieuwe olie in.”

“Waarom?”

“Dat is goed voor de motor. Nou, ga verderop spelen, binkie.”

Ik had mijn sandalen aan met grijze lange kousen met rode vierkantjes. Mijn korte broek was van ribfluweel met steekzakken en hij zat ruim om mijn dunne beentjes. Mijn benen leken draadjes. Ik droeg verder een effen geel hemdje met korte mouwen. Daarover droeg ik een cowboy vest van bruine kaki met kleurige sliertjes. Vandaag had ik ook mijn cowboyhoed op. Aldus uitgedost stond ik daar met mijn handen aan mijn broekband.

“En wat is dat?” vroeg ik onverstoorbaar en wees op de chromen pijp die los op een kleedje onder de motor lag.

“Dat is de uitlaat.”

“Die glimt mooi, meneer. En dát? Ik vind dát ook mooi”, zei ik.

“Dat is de tank. Daar zit de benzine in.”

“Waar is dat voor?” vroeg ik en wees naar een knopje op de koplamp.

Op dat moment zette de buurman per ongeluk zijn knie op de rand van de oliebak en kiepte die om. De olie werd met een boogje over een flink stuk van het kleed gezwiept.

“Godgloeiende godverdomme, tering”, vloekte de man welgemeend.

Ingehouden schoof hij de bak terug onder het lopende straaltje. “Cholera en tyfus. Wat een troep.”

“Het valt wel mee”, zei ik. Héél raar. Ik was totaal niet onder de indruk. Ik stapte in mijn trapautootje en volgde de buurman hoe die zwijgend de kelder in liep en terugkwam met een lap doek. In oorverdovende stilte depte hij de olie op. Mij viel op hoe vreemd rood zijn hals geworden was. En dik ook.

“Ik gooi ook wel eens wat om. Gisteren had ik mijn glas melk omgegooid”, zei ik. “Mijn moeder was toen niet boos.”

“Sodemieter op”, bromde de man.

“Olraait”, zei ik als een echte cowboy en keerde mijn Djiep.

(*Rawhide*; Frankie Laine)

Aan het eind van de ochtend liep ik me een beetje te vervelen; voor zover een kind zich kan vervelen: ik zocht actie, ik had immers mijn cowboyhoed op. Ik maakte het ommetje Bergselaan-Rodenrijsestraat en trof onderweg een onbekend meisje. Ze had een bal die ze onmiddellijk opraapte toen ze mij zag aan komen.

“Mooie bal heb jij”, riep ik. Ik stapte uit mijn Djiep en ging voor haar staan met mijn handen aan mijn broekband.

“Je mag er niet aan komen”, zei ze meteen. Ze omklemde de bal met beide armen, alsof het haar baby was.

“Je moet altijd gooien met een bal, hoor”, zei ik. “Zullen we samen spelen?”

“Ik wil niet spelen”, antwoordde ze.

“Mag ik hem dan even zien?” vroeg ik. Ik zei “zien”, maar begon met mijn handen de bal te betasten, zoals kinderen doen: zien is eraan komen. Ik kneep erin en probeerde hem uit haar armen te draaien.

“Fijne bal”, stelde ik vast. “Mooi hard opgepompt.”

“Ga weg, blijf af...ik roep mijn moeder”, gilte ze. Ik gaf haar een klinkende pets op haar kop: “Stom kind”. Ik ging thuis mijn eigen bal halen.

Het was tussen de middag en intussen tijd om Wimmie van school te halen, gewoon lopend. De kleuterschool was om de hoek (in de Berkelselaan). Ik had mijn bal onder mijn arm. Na een tijdje wachten ging de school uit. Wimmie kwam door de grote deuren naar buiten, de stenen trappen af. Het was een deftig gebouw, er stonden vierkante letters op. Een oude oma was er juf. Ze droeg zwarte kleding, had grijs haar strak naar achteren, met bovenop een bolletje, met een netje eromheen, terwijl haar dikke wenkbrauwen zwart waren. Ze keek door een strenge bril waardoor haar ogen heel groot werden. Juffrouw MacKloet heette ze. Wimmie was een beetje bang voor haar, omdat ze een harde stem had. Ik bleef op afstand wachten.

Een heleboel kindertjes kwamen tegelijk naar buiten hollen.

“Hee, Wimmie”, riep ik. “Ik heb mijn bal bij me.”

Het jongetje dat naast Wimmie naar buiten mee liep, was een rotjong. Hij woonde in de andere straat die ook Ackersdijkstraat heette, een soort tweede straat. Hij was wel zes jaar. Die duwde tegen Wimmie aan. Hij stak zijn tong uit en riep: “Jij bent een dikkerdje, dikkerdje, di-i-hik ... lalalalala.” Hij maakte een vrolijke arabesque en een pirouette en gaf Wimmie een klapje tegen zijn achterhoofd.

Ik stond versteld. Wimmie liep naar mij toe, maar het jongetje bleef irritant om hem heen dansen. Toen schopte hij nog mijn bal uit mijn handen. Die rolde zo de straat op. Wimmie rende erachter aan, want anders zou de bal onder een auto lek worden gereden. Hij zag de scooter niet. Zo één op kleine wieltjes met een plankje voor je voeten. Die kon niet remmen en reed recht tegen Wimmie aan, met zijn voorwiel. Bom. Mijn bal rolde naar de overkant.

Wimmie lag op de grond. Ik zag geen bloed. Hij bleef slap liggen. De kinderen en de juffen gilden door elkaar. Iedereen ging om Wimmie staan. Aan de overkant van de straat kwamen meisjes “van de huishoudschool” aangelopen. Die school was net uitgegaan. Die meisjes herkende je aan de rok die bij iedereen hetzelfde was, met groene, blauwe en rode vierkanten erop. De rok was niet goed dicht genaaid. Een enorme veiligheidsspeld hield de flappen bij elkaar. Zo een als in Corrie zijn luier maar dan zo groot als je hand. Ze hadden allemaal een blauw jasje aan. Een huishoudmeisje raapte de bal op.

Ik rende naar de overkant en zei: “Dat is mijn bal.” Met de bal omklemd tegen mijn buik bleef ik bij de meisjes staan. Ze praatten tegen mij en troostten mij. “Dat is mijn vriendje”, hilde ik zachtjes.

Er kwam politie. Een ziekenwagen reed voor. Die nam Wimmie mee op een brancard. Hij bewoog niet en keek ook niet om zich heen of hij mij nog zag. Toen de ziekenwagen wegreed, gingen alle omstanders weg, en de juffen naar binnen. Twee meisjes van de huishoudschool stonden nog naast me.

“Waar woon jij?” vroegen ze.

“In die straat om de hoek, niet ver weg”, antwoordde ik.

“Zullen we even met je mee lopen?” stelde het leukste meisje voor.

“Ja, graag.” Ik moest eigenlijk huilen. Maar dat kon nu natuurlijk niet.

“Er was geen bloed uit zijn mond, hè?”, vroeg ik.

“Nee, er was helemaal geen bloed”, stelde het leukste meisje me gerust. Ze had een paardenstaart die heen en weer zwaaide, als ze sprak.

(Ramona; The Blue Daimonds)

Toen we bij mijn voordeur waren, zagen we dat er politie aanbelde bij de deur van Wimmie zijn huis.

’s Middags was de motorbuurman bij mijn moeder aan de deur gekomen. Hij vroeg of het goed was dat ie met mij in het zijspan een ritje met de motor ging maken. Jippie. Onder een aantal strikte voorwaarden vond ze dat goed. Later begreep ik dat hij spijt had dat ie zo tegen me te keer was gegaan. Ik begreep ook dat mijn moeder nogal overdonderd was door alle gebeurtenissen, anders had ze er nooit mee ingestemd.

4 *Zwieberen*

OP MIJN VIERDE KREEG ik een doortrapfiets met sliertjes uit de handvatten en een Mickey Mousebel. Mijn vader leerde me fietsen, als ie thuis kwam van zijn werk. Dat was vóór het eten. Op straat was geen verkeer. Ik stapte op helemaal aan het begin van de straat (Berkelselaan) en fietste tot aan het eind en terug. Dan hield mijn vader me vast aan mijn schouder en holde mee. Wiebel, wiebel. Na een paar dagen begreep ik hoe je kon sturen en dat je niet moest meesturen als je je hoofd draaide, als je opzij keek. Dan ging je zwieberen. De derde namiddag gingen we weer oefenen. *(That’s amore; Dean Martin)*

“Goed zo”, zei mijn vader.

“Hou me vast”, riep ik zonder om te kijken, want dan zou ik gaan zwieberen.

“Ik hou je zadel vast”, hijgde mijn vader.

En ik fietste en fietste. Richting einde van de straat ging het. Maar ik hoorde mijn vader niet meer hijgen. Omkijken kon ik niet.

“Je kan alleen fietsen”, hoorde ik ver achter me roepen. Ik kan fietsen, realiseerde ik me met blijdschap. Maar die blijdschap duurde kort, want daar kwam de haringboer net de hoek om onze straat in. Ik fietste hem met een vaartje tegemoet. “Papa”, gilte ik.

“Ho, Adrie...Ho”, riep mijn vader op afstand. Hoe te stoppen? Bij een doortrapper heb je geen remmen. Bij mijn vader ging je gewoon tegen

hem aan leunen, langzamer fietsen tot je helemaal niet meer trapte. Met een flinke vaart koerste ik af op een botsing.

De haringboer zag het aankomen, maar kon niet opzij met zijn kar. Hij sprong van zijn zadel. In volle vaart ontweek ik de haringkar, zwabberde de stoep op en reed zo richting keldergat van de waterstoker. Het was of de muur of het gat. Ik spreidde mijn benen, los van de trappers en ... stuurde in de armen van de waterstoker.

Daar kwam mijn vader aan hollen.

“Ik moet minder roken”, hijgde hij.

Mijn vader kocht drie haringen die we buiten met ons drieën opaten. Zo uit het handje in je mond laten hangen en dan zachtjes kluiven. Jongen, ik voelde me een grote kerel. En ik kon fietsen.

Omdat ik vier was, mocht ik naar de kleuterschool. Mijn vriend Wimmie was in de zomer een tijdje thuis geweest na zijn ongeluk. Na de vakantie was hij weer naar school gekomen. Hij had een enorm litteken op zijn buik, van onder tot boven. Het leek wel een ritssluiting, alsof hij zo zijn vel kon uittrekken. Ik was een paar keer naar de zondagsschool geweest en wist al een beetje hoe het er op school toe ging. Je mocht bijvoorbeeld niet zomaar overal naartoe lopen. Je had een eigen stoel. En je moest luisteren en doen wat je gevraagd werd.

De zondagsschool was in hetzelfde gebouw als de kleuterschool:

Dr. H. Bavinckschool. Het gebouw behoort thans tot de rijksmonumenten. In de gangen was het donker, er waren in de gangen geen ramen naar buiten. De wanden van de gangen waren groen betegeld tot reikhoogte van de kinderen en hadden een granieten vloer.

De kleuterschool vond ik leuker dan de zondagsschool, want er waren veel kinderen van mijn leeftijd en er was veel speelgoed. Juffrouw MacKloet vond wel dat ik vaak voor mijn beurt praatte. Ik riep het antwoord als ze iets vroeg aan een ander kindje. Maar ik kon ook heel geconcentreerd aan de watertafel en aan de zandtafel spelen zonder dat het erg vies werd. Het leukst vond ik de poppenhoek. Daar kon je je verkleden. Ik was er gek op. Je kon alles zijn. Er waren een echte politiepet en een witte doktersjas. De hoek werd door een spelletjeskast afgeschermd van de rest van het lokaal.

Op een van de eerste dagen speelde ik daar met twee meisjes en een jongen. Magda, Eveline en Petertje. Petertje was zogenaamd onder een scooter gekomen en ik was als politieagent komen kijken. Het zag er niet goed uit, dus pakte ik de telefoon – die stond op straat - en belde de dokter.

“Met de politie. Iemand is met een scooter tegen iemand aan gereden. Nee, er is geen bloed.”

Petertje moest stil blijven liggen.

“Jullie moeten hem optillen, want er is nu een ziekenauto.”

Magda en Eveline waren eerst meisjes van de huishoudschool die stonden te kijken en hielpen nu Petertje in de ziekenauto te tillen. Daarna waren ze verpleegster en de moeder van Petertje in het ziekenhuis. Ik trok de witte jas aan en was dokter geworden. Als dokter zag ik al gauw dat er geopereerd moest worden. Petertje zijn bloesje werd losgeknoopt tot je zijn navel zag. Met een potlood dat zogenaamd een mes was, sneed ik hem open als de wolf en de zeven geitjes.

Hoe het kwam, weet ik niet. Maar iets later lagen Magda en Eveline ook met hun kleren bijna helemaal uit en waren Petertje en ik aan het opereren. Toen kwam juffrouw MacKloet om het hoekje even kijken hoe het er in de poppenhoek toe ging.

Wat zij aantrof had ze nog nooit van haar leven gezien en ze ging al wat jaartjes mee. Dat vertelde ze tenminste die avond na het eten toen ze bij de voordeur met mijn vader over het voorval sprak. Mijn vader moest later hard lachen en zei tegen mijn moeder: “Weet je wat ze zei? Dan zal Adrie dat thuis wel vaak te zien krijgen. Wat een trieste tante, ha ha ha.” Daarna ging mijn vader extra leuk met me stoeien.

“Rustig, Cor”, riep mijn moeder, “Je maakt dat kind helemaal wild.”

“Ik heb een zoon, en dat wil ik weten ook”, riep hij dan.

(Tanze mit mir in den Morgen; Gerhard Wendland)

OP EEN WOENSDAG KWAM ik tussen de middag uit de kleuterschool en trof mijn moeder niet thuis. Wat ik ook trok aan onze blijde huisbel, niemand deed open. Tante Aadjie was ook niet thuis. Het touwtje hing niet uit de brievenbus. Nou moe. Nelly ging bij haar vriendinnetje, Paula, eten en spelen. Alles zat tegen. Behalve het weer. Het regende tenminste niet.

Ik wachtte zittend op ons opstapje bij de buitendeur. Het was nog nooit voorgekomen dat mijn moeder niet thuis was, als ik naar binnen wilde. Eens moest de eerste keer zijn. Ik raakte niet in paniek. "Kom bij mij binnen wachten?" had oma Bep aangeboden.

"Nee, mijn moeder komt zo."

Maar mijn moeder kwam niet. Na een half uur begon het schrijnend te worden.

Toen ben ik bij Wimmie gaan spelen. Daar kreeg ik een boterham. Ook dat was voor het eerst. Dat ik bij iemand anders ging eten.

Het heeft een paar uur geduurd. Toen kwam mijn moeder thuis. Ik schrok. Ik zie het gezicht van kleine Corrie nog voor me, zijn ene wang helemaal onder rood spul. Dat was geen bloed, of ook bloed, maar er zat jodium op. En er zat verband om zijn hele hoofd, kiespijnverband.

Ik hoorde het verhaal toen mijn vader thuis kwam. Zoals gewoonlijk had ze haast. Mijn moeder moest naar de markt...fietsen, trappen, vlugvlug. Met Corrie in de rieten kinderstoel achterop.

"Rijden er twee meiden voor me. Ik bellen. En zij lekker kletsen. Ze deden net of ze me niet hoorden", vertelde mijn moeder emotioneel. Haar hand was in het verband.

"Cor, ik kon er echt niets aan doen", zei ze vol spijt.

Het ging intussen wel beter met Corrie. Die zat stil met blokken te spelen.

"Hoe komt het dan dat je viel?" vroeg mijn vader.

"Ze bleven dus gewoon naast elkaar rijden, die meiden op de fiets. Ik moest naar de markt en op tijd weer terug zijn... Ik haalde ze in en kwam met mijn wiel in de tramrails..." mijn moeder moest huilen. Dat had ik niet eerder meegemaakt, dat mijn moeder het ook niet meer wist.

"Het was afschuwelijk. We lagen op de grond. De fiets verbogen, tenminste het voorwiel. Corrie was uit zijn zitje geslingerd..."

Afijn, politie erbij, ziekenauto...enzovoorts.

Mijn moeder en vader keken nu naar Nelly en mij.

Met grote ogen had ik het verhaal gevolgd.

"En Adrie zat al die tijd te wachten", zei mijn vader.

"Was je ongerust?" vroeg mijn moeder aan mij.

"Nee, ik wachtte gewoon. Iedereen liep voorbij en vroeg waar mijn moeder was. Dan zei ik: mijn moeder komt zo."

Voor het eerst was ik me bewust van de gemengde gevoelens die me verwarden.

1 Ik moest de aandacht van mijn ouders delen met Nelly en Corrie. Dat vond ik moeilijk.

2 Ik was erg geschrokken en droevig door wat mijn kleine broertje was overkomen.

5 *Pats "Vier"*

'S WOENSDAGSMIDDAGS MOCHTEN WE WEL eens naar de speeltuin. We kregen een dubbeltje mee. Voor vijf cent mocht je in de speeltuin en voor vijf cent kon je bijvoorbeeld een trekdop, een schuine of duimdrop kopen. Of een roze Bazooka-kauwgum. Het was een eindje lopen. Braaf bleef ik bij Nelly. Nelly was een lief zusje. Ze vertelde verhaaltjes of las voor op de lange zondagochtenden als we in bed moesten blijven als mijn ouders wilden uitslapen.

Zonder Nelly mocht ik daar helemaal niet komen. Ik moest haar een hand geven. Op de weg naar de speeltuin kwam je langs een vijver met een kerk. Rondom de vijver stonden allemaal paaltjes langs het gras en een rand houten planken. Dat was een mooie strakke afscheiding zodat de klei niet in het water wegzakken kon. We wandelden langs een brede weg met druk verkeer. De auto's daar reden hard. De weg bestond uit twee banen naar rechts en meteen twee banen de andere kant op. Zó druk was het, dat we maar op één plaats, bij een zebrapad, konden oversteken. Daar stonden twee oranje knipperbollen op zwart-witgestreepte palen. Automobilisten wisten door die knipperbollen dat daar mensen gingen oversteken.

Het spelen in de speeltuin was leuk. Maar de wandeling ernaartoe was spannend. Je kwam langs een diepe singel met motorboten. De singel had sluizen, dat zijn deuren die het water tegenhouden. Aan de ene kant stond het water hoger. Je kon op de sluisdeuren naar de overkant lopen. Dat had ik al gezien, maar van Nelly mocht ik dat niet proberen. Er was een voetgangersbruggetje naar de speeltuin toe.

Van de vijf cent kocht ik een schuine zoute drop die ik bewaarde en aan mijn moeder gaf. Dat vond ze zo lief van me dat ze er tranen van in haar

ogen kreeg. Ik vond dat ook fijn om te doen. Ik vond mijn moeder heel lief.

Op een warme zomerdag kon ik de verleiding niet weerstaan. Ik wilde eens zelf de speeltuinroute lopen. (*Tom Pillibi*; Jacqueline Boyer)

Tot de vijver met de kerk was gemakkelijk: de Berkelselaan uit lopen tot het elektriciteitshuis en dan links. De weg naar de autoweg bij de singel bleek eveneens logisch, gewoon rechtdoor. Daar zag ik de sluisdeuren aan de overkant en verderop de brug, en daar achter de speeltuin. Ik overdacht of ik bij de knipperbollen op het zebrapad zou oversteken. Er zat een meisje van mijn leeftijd voor haar huiskamerraam naar buiten te kijken. Ik vond haar interessant. Zij mij ook leek wel. Ik besloot om hier, voor haar raam, de weg over te steken. Hup, hup, hup. Even wachten tussen de twee wegen. Hup, hup, hup. Het ging soepel, ik was hartstikke snel. Het meisje was opgestaan en stond vlak voor het raam. Het was best wel druk op de weg, en de auto's reden best hard.

Het ging zo gemakkelijk dat ik besloot de weg terug over te steken, als toegift. Nu deed ik er grappige pasjes bij. Hup, hup, een draai op één been. Even stoppen. Draai hup hup. Voor en achter me passeerden auto's. Ik zag dat het meisje erg opgewonden was. Ik ook. Nu stond ik weer vlak voor haar raam op de stoep en op het punt een derde uitvoering ten beste te geven toen het meisje haar moeder erbij kwam staan. Typisch als een moeder deed ze flauw: ze gebaarde druk en keek me boos en geschrokken aan. Die moeder hield niet zo van trucjes, dacht ik. Ik lachte blij naar hen en maakte me klaar voor de derde keer. Er kwam een vrachtwagen in de verte. Die werd ingehaald. Dus ik moest meteen naar de dubbele lijn rennen. NU... riep ik en rende op mijn hardst. PEEEEP, Toeoeoet. Rustig wachtte ik midden op de weg. Van de andere kant kwam één auto. Makkie. Er was nog tijd voor een leuk pirouetje. Toen was de rijbaan vrij en marcheerde ik met grote passen als een soldaat naar de overkant. Trots keek ik om: moeder en dochter waren verdwenen. Kinderachtig, hoor.

Aan de overkant waren de sluizen. Een jongen, groter dan ik, had mij gezien. Hij had een vishengel bij zich. Ongeveer tegelijk zagen we een dode kat in het gras liggen. Ik dacht dat ie misschien aangereden was. Maar de jongen zei: "Kijk, ze hebben hem gevild, de schoften." Ik zag dat heel het vel van de kat getrokken was. Je keek op blank roze vlees, als

van een babybilletje. De staart ontbrak. Alleen zijn kop had nog vacht. “Daar maken ze een muts van of ze binden de staart aan hun brommerzadel”, sprak hij langzaam en op sombere toon.

Ik liet mijn stemming niet bederven en liep naar de loopbrug over de singel. Omdat het zo warm was, trok ik mijn sandalen en sokken uit en liet mijn hete voeten in het koele water van de singel bungelen. Dat was lekker. Loom voer een plezierjacht voorbij. Die was door de sluizen gekomen. Daaaag, riep ik naar de man met het grote stuur. Het leek wel vakantie. Diep donker bromde de motorboot. Vogels floten. De boot maakte golven in het water die tegen de oever klotsten. De metalen palen van de brug stonden vast met dikke bouten op betonnen blokken een stukje onder water. Die bouten kon je zien door de dunne laag water. Ik stapte van de oever over op een blok, het leek of ik op het water liep. Ik deed wat pasjes. Plons, plons, plons ... FLOSSSJJ. Ik was naast het betonnen blok gestapt. Daar was het zo diep, dat ik kopje onder ging, met kleding en al. Het water sloot boven mijn hoofd. Ik spartelde wild met armen en benen maar daarmee kwam ik niet boven water. Ik zonk. Onder water bleef ik voldoende rustig...ook durfde ik mijn ogen open te doen. Het betonblok was niet ver van me vandaan. Ik kon het grijpen. Toen kon ik ook mijn hoofd boven water doen. Vlot klom ik erop. Zeiknat was ik. Hoe vertel ik dat mijn moeder? was het eerste waaraan ik dacht.

Dat was de tweede keer kopje-onder, bedacht ik me op de weg naar huis. Een jaar eerder had ik een soortgelijke ervaring gehad op vakantie in Rockanje. Toen was ik echt nog klein. Dat was bij speeltuin de Houten Paardjes. Daar was een sloot met zoveel kroos dat je geen water zag. Het leek een weg. Ik wist niet dat het een sloot was – ik had nog nooit kroos gezien - en probeerde erop te staan. FLOSSSJJ, kopje onder. Ik kon toen wel staan. Ik had een muts van kroos op.

Mijn moeder schrok toen ik me druipend van het water op de overloop meldde. Mijn verklaring werd geaccepteerd: ik was bij de kerkvijver gaan lopen over de paaltjes en de houten rand in het water. Toen was ik de verkeerde kant op gevallen. Tot zulke experimenten achtte ze me in staat. Maar ik had daar helemaal niet mogen komen: er zwaaide wat!

Die avond werd de zaak aan mijn vader voorgelegd. Ik begreep dat ik straf verdiende. Ik ging over zijn knie. Corrie, Nelly en mijn moeder waren getuigen. "Ga hier staan", commandeerde mijn vader. Ik deed wat hij beval. Hij posteerde me tussen zijn sterke dijen en boog me voorover. Mijn pyjamabroek werd van mijn billen getrokken. Mijn onderbroek volgde. Met zijn vrije linkerhand duwde mijn vader mijn bovenlichaam omlaag. Aldus spanden twee blanke jongensbilletjes zich over zijn knie. "Hoe oud ben?" vroeg hij met strenge stem. "Vier", fluisterde ik.

"Hoeveel? Harder."

"Vier."

Er viel een stilte van enkele seconden. "Je weet dat je straf hebt verdiend, Adrie. Dat weet je, hè?" sprak hij minder streng.

"Ja", zei ik. "Ik zal het niet meer doen."

Pets ging het. "Eén", telde mijn vader. De klap was met kracht. Niet met brute kracht, maar toch flink. Het was een vlamvend hete pijn.

Pats ging het. "Twee."

Pats. "Drie."

Pets. "Vier."

Mijn billen gloeiden ervan. Ik was bijna gaan huilen na de vierde klap. Ik frommelde mijn onderbroek omhoog en trok mijn pyjamabroek op. Het vonnis was voltrokken. Met gebogen hoofd ging ik naar onze slaapkamer, mijn moeder geleidde mij. Ik was stout geweest en had mijn straf gekregen; papa en mama waren niet meer boos.

(Oh was ik maar bij moeder thuis gebleven, Johnny Hoes)

6 *Blubber*

HARD RENNEN KON IK, maar vooral goed klimmen. Zeker nu ik vijf jaar was. Dat klimmen had ik geoefend op de lantaarnpalen in de straat. Sierlijke palen waren dat met krullen en gleuven waar je op kon staan of waaraan je je met je handen kon optrekken. Zo'n paal was als een boom. Als je op de bovenste krul stond, halverwege, had je alleen de gladde paal. Daar kon ik gewoon met mijn benen me vast klemmen. Helemaal boven staken twee grote krullen als takken. Rudi, die al acht jaar was,

kon niet eens in de lantaarnpaal klimmen. Als ik mijn jas uit trok, kwam ik tot bij de twee takken. Daar kon ik aan hangen als een aapje.

In de Berkelselaan stond een elektriciteitsgebouw. Het had geen ramen en stalen deuren die groen geverfd waren. Op de vierkante bordjes die op de deuren waren geplakt zag je een gele bliksem. Je kon via de regenpijp op een tussendakje klimmen en zo doorklimmen tot bovenop. Het was een kasteel met allemaal dakjes, met grind daarop. Bij het naar beneden komen moest je heel voorzichtig zijn, want je kon niet zien waar je je voeten neerzette. (*Blue suede shoes*, Elvis Presley)

Het was alweer zomer geweest. Een leerzame zomer. Ik had de donkere zijde van mijn zus leren kennen.

We hadden vakantie gevierd in Oostvoorne in het vakantiehuis van Jan Kalefon. Om een lang verhaal kort te maken, ik was twee keer flink met mijn fiets gevallen.

De eerste keer was omdat Nelly een spannend spelletje wilde spelen. We reden op een dijk: papa, mama, Nelly en ik op de fiets; ik op mijn doortrapfiets. Corrie zat in zijn rieten mand bij mijn moeder achterop. Een rustige dijk was het met bomen naast de weg en beneden weideland.

Nelly en ik bleven een beetje achter, toen ze vroeg of ik met mijn ogen dicht kon fietsen. Ze deed het voor. Dát is makkelijk, zag ik. “Tuurlijk kan ik dat”, zei ik, deed mijn ogen stijf dicht en reed prompt de greppel in tegen een boom. Bom. Nelly viel van haar fiets van het lachen.

“Wat doe je nou?” riep mijn vader, die bezorgd kwam terug fietsen. Ik lag beduusd op de grond en dacht na over wat er verkeerd ging. Mijn vader zette mijn stuur recht. “Heb je je pijn gedaan?”

“Nee”, antwoordde ik. Ik vertelde niet wat ik had gedaan. Ik begreep dat Nelly haar ogen niet helemaal dicht had gedaan, dat ze tussen haar wimpers door nog wat zag.

“Nu oppassen, hè?” zei hij lachend.

Nelly kon niet ophouden met giechelen. Ze had de slappe lach.

We reden de dijk af. Ik ging steeds harder. Ik haalde iedereen in. Zelfs mijn vader. Nu ging ik zo hard, zo hard als ik nooit gefietst had. Hola.

Ik probeerde het te voorkomen maar mijn vaart nam verder toe. Woest gingen mijn beentjes op de trappers rond. Ik wilde helemaal niet zo hard. Ten slotte moest ik mijn voeten van de trappers halen en liep alles totaal

uit de hand. Ik ging almaar hobbelen op mijn zadeltje: bonkie bonkie bonkie. Met mijn benen wijd probeerde ik af te remmen op de grond. Ik zweefde achter mijn fiets aan. Tegelijkertijd moest ik het voorwiel corrigeren, dat slingerde alle kanten op. Misschien was het een koddig gezicht. Nelly loeide van de pret.

Daar zat een put in de weg. Ik kon hem niet ontwijken en werd gekatapulteerd kadoeoeoe, in een boog over mijn stuur. Plat op mijn giechel. Toen werd er niet gelachen. Mijn voorhoofd en neus waren ontveld.

(My girl, The Temptations)

MIJN VADER KWAM THUIS met de mededeling dat we gingen verhuizen. Dat betekende dat Nelly en ik naar een andere school moesten en dat we andere vriendjes zouden krijgen. Daar stond tegenover dat het nieuwe huis zo groot was dat iedereen een eigen slaapkamer zou hebben. Weken lang regende het, tot een zonnige zaterdag mijn vader een bakfiets voor de deur reed. Hij wilde in het nieuwe huis een paar kleine klusjes doen en combineerde dat met een eerste bezoek. De Opel Kapitän was voor de vakantie kapot gegaan, dus je kon die niet gebruiken. Daarom kwam hij met een bakfiets, een “carry” noemde mijn vader hem. Mijn moeder fietste met Corrie achterop in zijn rieten mandje. Ik zat met Nelly in de bak, samen met de gereedschapskist en de kolenkachel. Ik kan me de rit nog helemaal herinneren: Rodenrijselaan, Zwart Janstraat, Noordplein met al die oude mannetjes met wandelstok in zwarte kleren, Jonker Fransstraat.... Mijn vader trapte flink door. Nelly en ik zaten als een koningin en een prins in een koets. Kaplaarzen aan, dikke trui aan en korte broek. De wind waaide door mijn haar op de Maasbruggen. De geuren van de stad: dieselolie van vrachtwagens, strontlucht van al die paardenpoep op straat. Ik dacht dat ik de Maas kon ruiken. Je voelde in ieder geval wel de frisse wind die over het water op de brug botste. Het horen en zien verging me van al die toeters en bellen. Allemaal fietsende mensen, auto's, paard-en-wagens die naast en door elkaar reden. Er reed zelfs een tram. Voor onze brede carry werd plaats gemaakt. Ik voelde me ook als een prins, want alle mensen lachten naar ons.

Naast de brug was er voor de trein een speciale brug. Daar reed je naast. “Dat is de hefbrug”, hijgde mijn vader, terwijl hij stevig doortrapte. Van

het plaatje op het luciferdoosje...dat herkende ik meteen. Het fietsen met een carry was heel zwaar. Het zweet droop van mijn vader zijn hoofd. Af en toe veegde hij met zijn mouw over zijn voorhoofd. Wat een geweldig sterke man was mijn vader!

“Dat tussenstuk wordt omhoog geheft...eh geheven... eh gehesen”, steunde hij. Ik dacht nog: als die trein dan maar stopt, anders rijdt hij zo de Maas in. Het Noordereiland maakte indruk, zo tussen de twee bruggen.

We reden over de Oranjeboomstraat, met “kinderhoofdjes”. Grote grijze ronde straatstenen waren dat. Mijn kiezen klapperden ervan op elkaar door het rammelen. Na de Oranjeboomstraat werd het verkeer minder druk. Toen kwamen we voorbij het Feyenoordstadion. Als een vliegende schotel die net geland was, stond die daar. Zo iets had ik nog nooit gezien. Voetballen ze hierin? Maar we moesten verder. We passeerden het Claraziekenhuis. Dus als je ziek was, kon je daar naar de dokter. Dat gaf een veilig gevoel. Rechts was het rangeerterrein van de treinen. Wel tien banen rails lagen er naast elkaar. En ...warempel... net zo’n spoorweghuisje als bij mijn elektrische trein stond hier, op ware grootte: een soort vierkante paddenstoel met bovenin ramen.

Toen was daar dat heilige moment waarop zich voor mij IJsselmonde openbaarde: het boerenland, de polder en het bouwland. Wat kon je ver kijken! Overal was lucht, open lucht met lieflijke schaapjeswolken en trotse stapelwolken. Je blik bestreek dijken, sloten, wilgen, boerderijen met koeien in de wei en villa’s. Je zag ver weg een kerkje, zo klein als een stipje, zo leeg was het.

Pa stuurde de carry de Smeetslandseweg in. Rechts langs de Smeetslandseweg lagen grasland en akkers met verderop treinrails: hier rijdt de trein die over de Maasbrug gaat, dacht ik nog, want ik had hem gezien en gehoord. Aan de linker kant van de Smeetslandseweg was het kaal zand en donkere klei en stonden er twee blokken huizen. Twee! Maar twee? Van elk zes woningen. Haaks op elkaar. Dat viel tegen. Verder alleen maar vlakke. Er was nog geen straat of stoep aangelegd. Metalen platen... lagen er slordig neergelegd. Verderop stond een heimachine met een grote zwarte ketel. Heipalen lagen netjes vierkant op gestapeld. Hier en daar lag bouw materiaal zoals elektriciteits-buizen,

planken, kozijnen opgestapeld ... massa's of er een heel dorp moest worden gebouwd. Er werd natuurlijk ook een heel dorp gebouwd. Mijn vader reed de bakfiets over de platen tot voor een huis met het nummer: vijftien. (*Blueberry Hill*, Fats Domino)

Je kon helemaal nergens spelen. Overal was zand of modder, nergens was straat. Mijn bal liet ik in de gang. Er waren geen kinderen. Er woonden geen mensen. Het huis was helemaal leeg. Niks op de grond, geen stoelen... We gingen de trap op en kwamen op een vierkante overloop. In het verlengde van de trap liep je de badkamer in. Dát was nou een badkamer en een douche! Er was nog geen lamp, het was donker in de badkamer.

"Ja-ha", lachte mijn moeder. "Voortaan kun je onder de douche met echt warm water." Dat was nieuw en voelde erg rijk. Op de overloop kon je vijf deuren in: twee links, twee rechts en rechtdoor de badkamerdeur.

"De eerste kamer links is voor jou, Adrie", wees mijn moeder. Dat was een kamer aan de voorkant van het huis, een zonnige kamer, zag ik. Dat was fijn. Het was er nu al lekker warm. Als je uit het raam keek, zag je de uitgestrekte bouwvlakte waar Kreekhuisen moest komen. De volgende kamer links had een sleutelgat in de deur. Die kamer was groter dan de mijne.

"Deze kamer is voor papa en mama", vervolgde mijn moeder.

"En deze is voor Nelly", ze liep naar de deur ertegenover. Nelly werd er helemaal vrolijk van. We gingen haar kamer binnen.

"Hoe doe je het raam open", vroeg ze. Het raam bestond uit een groot vast raam en twee openslaande kleine. Nelly wierp de ramen open en riep naar buiten: "Ahoy, ahoy." Maar er was geen echo. Nelly's kamer was groot en keek uit op de achtertuin. De tuin moest je er zelf bij fantaseren. Wat je zag, was modder. Met draad en paaltjes waren de achtertuinen uitgezet. Je kon zien tot hoever de tuintjes zouden komen. Vanuit Nelly's kamer keek je op het andere blok dat al klaar was, en richting Claraziekenhuis. Je zag daarachter het Feyenoordstadion. Een meeuw vloog voorbij, die begroette ons met "Haaaaaaaaa".

"Dit wordt Corries kamer", besloot mijn moeder.

We praatten nog een tijdje over hoe het zou gaan als je 's morgens wakker werd en dan je tanden ging poetsen. Handig was dat je een eigen kast had voor je eigen kleren. Zoveel kleren had ik niet.

“Dan kon je er ook speelgoed in opbergen”, redeneerde ik wijs. Ik ging nog even in mijn kamer kijken. Uit het raam keek je op de bouwplaats. Graafmachines en bulldozers stonden stil op hun werkplek. De heimachine stond in de verte. Een vlakte was bedolven door zand. Je zag daarachter hoe het was geweest: gras, slootjes, wilgenbomen, boomgaarden.

Terwijl iedereen zich binnen een beetje bezig hield, begaf ik me naar de achtertuin. Ik had tenslotte kaplaarzen aan. Ik sopte door de blubber. Dát was nog eens zware klei. Stoer tjopte ik door; de moddervlakte op waar geen huizen zouden komen.

“Maak je niet vies”, hoorde ik ergens de stem van mijn moeder. Oh, dat kwam uit het keukenraam. Ik probeerde me naar het huis toe te draaien maar dat ging moeilijk. Mijn ene laars zat vast gezogen. Mijn moeder was de afmetingen van het aanrecht aan het opmeten, voor de gordijntjes natuurlijk. Gggloom gglompggg sjsjsloop deden mijn laarzen.

Voor mijn gevoel had het heel de zomer geregend. Vandaag was het voor het eerst weer mooi weer. Ik stelde me voor wat er allemaal in de tuinen zou komen aan schommels en glijbanen en draaimolens en klimbomen. Die ene laars kreeg ik niet meer los. Gglompggg sjloop gggloom Toen zat ook mijn andere laars vast!

Wat ik ook deed, ik zakte steeds dieper. Het water kwam al tot halverwege mijn laars. Dapper bleef ik proberen, maar de vette klei liet me niet los. Ik trok een laars er bijna uit maar verloor mijn evenwicht. Met één hand leunde ik in de bagger. Zo kon ik geen kracht zetten. Ik draaide een voet uit een laars...mijn sok bleef in de laars. Daar stond ik als een bok. Gebukt, met twee handen in de modder en één voet zonder sok, kreeg ik mijn andere voet uit mijn laars. Nu stond ik op handen en blote voeten in de klei. Maar ik was vrij. Mijn laarzen moest ik achterlaten. (*Under the boardwalk, The Drifters*)

Ik kwam de bijkeuken binnen van het nieuwe huis.

“Wat zie jij eruit”, schrok mijn vader, die bezig was de kolenkachel op zijn plaats te zetten. “Blijf daar staan in de bijkeuken.”

“Ik zat vast in de blubber”, simpte ik.

“En waar zijn je laarzen?” riep hij verbaasd. “Sjaan, kijk nou toch eens. Adrie loopt op blote voeten.”

“Wat zie jij eruit. Waar kom jij vandaan?” sprak mijn moeder ontsteld.

“Hij kwam uit de tuin”, antwoordde Nelly voor mij. “Je kan nog zien waar hij gelopen heeft.” Inderdaad, de stappen heen zag je aan het laarsprofiel en de stappen terug aan die dunne voetstapjes.

“Nou, tuin, tuin, allemaal blubber is het”, klaagde ik.

Corrie kwam erbij staan.

“Je hebt geen kaplaarzen aan!” stelde Corrie vast.

Tjonge, jonge, ik werd er zo moedeloos van. Een heel ontvangstcomité stond me te bespreken. Het is toch logisch als je vast zit met je laarzen dat je dan uit je laarzen stapt. Zoiets probeerde ik uit te leggen.

“En laat je dan je laarzen in de modder staan?” vroeg Nelly plagerig.

“Adrie laat zijn laarzen in de blubber staan...blubberdieblub”, riep Corrie en hij maakte een sprongetje in de kamer.

“Bemoeien jullie er niet mee”, riep mijn vader. “Adrie, je gaat terug en je haalt die laarzen. Het geld groeit niet op mijn rug.”

“Het geld groeit niet op mijn rug”, herhaalde Corrie letterlijk en hij trok er een vrolijk gezichtje bij, “Niet op mijn rug.”

“En als ik dan omval en mijn been breek”, riep ik driftig.

“Stel je niet aan”, zei mijn vader lachend. Nelly en Corrie stonden onnozel mee te lachen. “Jongens, gaan jullie even daar spelen?” Maar Nelly en Corrie posteerden zich al voor het keukenraam. Ik liep naar de buitendeur.

“Het is niet om te lachen. 't Is stom”, voer ik uit.

“Is het nou afgelopen. Je doet wat ik zeg”, schreeuwde mijn vader, nog harder. “En houd je grote mond.”

Met meer dan natuurlijke belangstelling stonden Nelly en Corrie met hun neus tegen het keukenraam gedrukt te kijken naar mijn worsteling in de bagger. Het werd een uitputtende klus die laarzen terug te halen. Bij het los trekken viel ik achterover en zat ik met mijn achterste in de prut. Ik vond het al niet erg meer. Het was mijn vaders schuld. Die stond intussen ook voor het raam mee te kijken. Hij trok een pijnlijk gezicht telkens als ik tegen de vlakte ging. Ik zwoegde en zwoegde.

In de carry op de weg terug zag ik er niet meer uit als een prins, meer als een zwarte Piet. We kregen minstens zoveel aandacht.

“Voordat je naar boven gaat, doe je onder aan de trap eerst die kleilaarzen uit. Ik breng je wel een dweil om je voeten een beetje schoon te maken bla bla bla...”

7 *Kleine oma*

ZE WAREN ER ALLEMAAL. Opa en oma en hun zussen en broers. Allen zaten in een wijde kring rond de eettafel in de achterkamer van de De Jagerstraat. Opa en oma 't Hart woonden in precies hetzelfde huis als wij hadden. Oma was jarig en dat werd gevierd. Tante Coba met ome Lou, tante Sjaan en ome Piet, tante Riek en ome Wim, ome Jan en tante Annie, ome Jaap en tante Cato, ome Henk en tante Til, ome Gijs en tante Alie. En de zus van mijn vader, die ook tante Sjaan heette met ome Arie met mijn nichtje Joke. Met ons vijven erbij was het huis propvol. Opa en oma hadden voor het feest stoelen gehuurd, die je kon inklappen. Er was een grote kom fruitbowl gemaakt en op tafel stonden mosterdglazen met verschillende soorten sigaretten: met filter, zonder filter en sigaartjes. Alle mannen rookten. De vrouwen niet, alleen de zus van mijn vader. Opa en oma noemde haar ook wel Zus. Haar pakje sigaretten zat in een chique doosje, met goud, leek wel. Mijn vader deed zijn sigaretten altijd in een platte doos die je uit kon klappen. Sigaretten zaten dan in de twee deksels achter een elastieken bandje. Van een nieuw pakje mocht ik de sigaretten in die doos doen.

Kleine oma was de moeder van mijn vader. We noemden haar zo: ze was klein. Ze was dik, ze leek een tonnetje. De oma aan mijn moeders kant was dik en gewoon. We hielden hen uit elkaar: kleine oma en grote oma. Op verjaardagen bij kleine oma was het altijd erg gezellig. Mijn vader nam zijn accordeon mee. Maar dat was niet eens nodig, ze hadden een gitaar. Ome Jan en ome Jaap stonden sowieso de hele tijd rechtop voor hun stoel liedjes te zingen.

(Ketelbinkie, Frans van Schaik)

De drankjes werden in rondes geserveerd. Eerst koffie met cake, dan een paar rondes drank. Tussendoor gingen Nelly en Joke rond met een blad met blokjes kaas en gember en stukjes zure leverworst met een toefje tomatensaus. Dat was feest. De cake bakte mijn opa zelf. Eigenlijk mislukte die altijd, maar kleffe cake vonden we het lekkerst.

Joke had een broertje van mijn leeftijd dat alleen op zondagen wel eens naar opa en oma mee kwam. Keessie heette die. Hij was 'ongelukkig', hij

kon niet goed denken en praten. Wat hij goed kon was eindeloos een ballon op zijn hand hooghouden: top top top top toef... wel een uur achtereen. Je had geen kind aan hem. Ik speelde nooit met hem. Hij zat de hele tijd op de schoot van oom Arie en vond ons eng.

Bij de rondjes drank hielp ik mee serveren. De tantes namen allemaal hetzelfde: advocaat met slagroom. Joke en Nelly maakten dat klaar in de keuken en ik bracht het. Alle tantes waren net als kleine oma: tonnetjes. Alle omes dronken kleine glaasjes met een borreltje erin. Dat leek net water. Ome Jaap zijn gezicht had honderden kleine rimpeltjes. Niet als hij gewoon keek. Als hij glimlachte, kwamen ze er ineens. Dat was een verrassing. Hij maakte altijd grapjes. Eerst was zijn gezicht dan smetteloos strak, en dan moest ie lachen: krakkrakkrakkrak ging het dan in zijn gezicht. Bij ome Jaap deden we een keer water in zijn glas. Op een afstandje keek ik toe toen hij een slokje nam. Vol verwachting. Niets, niks, niemendal...hij dronk en ging gewoon een nieuw liedje staan zingen. Zonder een rimpel in zijn gezicht. Nou, moe.

Halverwege de avond ging een groepje naar de voorkamer voor spelletjes, met de kinderen en zo. De salontafel ging aan de kant. Ome Jaap wist allemaal spelletjes. Gingen we op een rijtje naast elkaar staan, met zijn vieren en oom Jaap. We moesten op onze hurken gaan zitten. Toen gaf hij een flinke zet en rolde het hele rijtje over de vloer. Voor tante Sjaan, Zus, wist oom Jaap een leuk blinddoekspelletje. Hij legde eerst de deurmat in de kamer op de grond. Zus moest met haar benen een beetje wijd – ze moest haar strakke rok iets optillen - zó lopen dat haar voeten elk aan een kant van de mat bleven. En de mat niet raakten...dat was belangrijk! Daarom moest ze eerst een keer zonder blinddoek oefenen. Dat gaf geen problemen. Toen kreeg ze een blinddoek om en moest ze het nog eens doen, zonder hulp. Dat ging net zo gemakkelijk. Ik begreep niet wat er moeilijk aan was. Vóóordat Zus haar blinddoek af deed, ging oom Jaap snel op zijn rug op de mat liggen, zo omhoog naar het plafond kijkend. Hij bleef even liggen en wachtte op de reactie van Zus. Nou, die ontplofte, ze was enorm kwaad ineens toen ze hem zag liggen; ze sloeg oom Jaap op zijn rug en schreeuwde als een viswijf. Oom Jaap probeerde alles uit te leggen, maar Zus werd niet rustig.

Over Zus moet ik nog even kwijt dat ze het enfant terrible van de familie was. (*Tearoom tango*, Wim Sonneveld)

Ze pestte mijn vader als kind. Al was hij een paar jaren ouder. Dat was interessant om te horen, vonden we. Dan riep ze plotseling: "Papa, Cor dit of Cor dat...", en voor hij het doorhad kreeg hij al een hijs van opa 't Hart. Pats. Opa had vroeger losse handjes. Door de jenever. Hij was eens zo boos geweest dat hij vol met zijn vuist tegen de muur sloeg. Zijn knokkeltje zit nog op een andere plaats, een stukje naar binnen.

Tante Sjaan had verkering met de een na de andere jongen die ze allemaal aan het lijntje hield. Mijn moeder wist dat allemaal, die was haar vriendin geworden om bij Cor in de buurt te komen.

Hartsvriendinnen waren het tegen wil en dank. Mijn moeder mopperde op tante Sjaan omdat ze die lui, egoïstisch, chaotisch en onbetrouwbaar vond. Ik hoorde dat allemaal aan... Eens zei mijn moeder dat Keessie helemaal niet 'ongelukkig' was geboren, maar dat tante Sjaan hem als baby van de commode had laten stuiteren...dat ze hem even alleen had gelaten... een slordigheid die je van tante Sjaan kon verwachten. Dat woord 'ongelukkig' gebruikte mijn moeder voor mensen die gehandicapt waren.

Haar huwelijk met oom Arie liep niet over rozen. Oom Arie had ineens een papegaai genomen – tegen de wil in van tante Sjaan. Die kletste de hele dag. Die papegaai bedoel ik. Oom Arie ging fijn het huis uit voor zijn werk en tante Sjaan zat de hele dag met die kakel thuis. Ze werd er gek van. "Hoer", riep de papegaai soms. Oom Arie hield nadrukkelijk vol dat hij het dier dat woord niet geleerd had. Het was een mankement ... de papegaai was een koopje geweest. Een papegaai wordt stil als je een doek over de kooi gooit. Dan denkt hij dat het nacht is. Deze papegaai niet. Die werd alleen maar onrustiger. "Hoer", riep hij dan. Nelly logeerde wel eens bij Joke.

Terug naar de verjaardag. Als iemand "Sjaan" riep, konden er drie mensen reageren. Als iemand "Cor" riep, waren er eveneens drie die zo heetten: oma zelf, mijn vader en mijn broertje. Opa liet zich Nelis noemen, want die heette eigenlijk ook Cor. Bij grote oma heetten er vier mensen "Wim" (of "Wil"). Dat was zo vroeger. Daarom heet ik geen Wim, maar Adrie. Om verwarring op verjaardagen te voorkomen.

Rondje na rondje werd de stemming rumoeriger. De kamer vulde zich met rook. Oom Jan was net zo leuk als oom Jaap. Het waren broers. Ik stond tussen hen in en keek trots omhoog van de een naar de ander. Dat waren nog eens lollige omes. Het voelde of ik bij hen hoorde, dat we met zijn drieën leuk stonden te wezen. Het was een voorstelling.

Oom Jan nam een slok van zijn borrel en begon: "Sam en Moos gingen vissen, vraagt Sam aan Moos 'Heb je wormpjes?' Zegt Moos, 'Ja maar ik ga toch mee vissen.' "

"Nou, diezelfde Sam komt thuis en zegt tegen zijn vrouw Saar: 'Ik heb de jackpot gewonnen, pak je koffers.' Vraagt Saar: 'Zomer- of winterkleding?' Zegt Sam: 'Maakt niet uit, als je maar verdwijnt'."

De dikke tantes schuddebuikten van het lachen en rolden bijna van hun stoel. "Ik pies in mijn broek", riep tante Riek. Dat had ik nog nooit meegemaakt: dat iemand moest plassen van het lachen.

Oom Jan nam een haal van zijn sigaret en blies de rook bedachtzaam omhoog: "Nou, diezelfde Sam en Moos lopen over de Coolsingel. Sam ziet een spiegel op straat liggen. Hij pakt de spiegel op, kijkt erin en zegt: 'Hé, die gozer ken ik!' Waarop Moos de spiegel afpakt ook in de spiegel kijkt en zegt: 'Tja logisch, dat ben ik!'"

Oom Jan lachte zelf het hardst. Maar wel aanstekelijk. Ik stond pal voor hen, met mijn rug naar de kamer en keek trots omhoog. Af en toe monsterde ik de reactie van de toehoorders.

Oom Jaap pakte de draad weer op: "Iedere maandagavond komen Moos en Sam bij elkaar om te kaarten. Het was de vorige week erg laat geworden en Moos vraagt aan Sam wat zijn vrouw heeft gezegd toen hij om half vier was thuisgekomen. Sam schudt zijn hoofd en zegt:

'Spreek me er niet van. Ze lag te slapen en ik ben heel stil de slaapkamer binnengegaan. Maar ze werd wakker en heeft verder de hele nacht ruzie gemaakt.'

'Fout! Helemaal fout!' zegt Moos. 'Helemaal fout! Je had mijn methode moeten volgen. Als ik laat thuis kom, doe ik overal het licht aan, gooi de slaapkamer deur open en schreeuw: Doe je pyjama uit, ik wil seks.'

'En dan?' vraagt Bram.

'Negen van de tien keer doet ze dan net alsof ze slaapt.' "

Ha, ha, ha, ha. Deze vond iedereen erg om te lachen.

Oom Jaap zette een soort radio op het tafeltje voor zich, met een lamp.

"Ga allemaal even staan", vroeg oom Jaap. Hij stond bij het gordijn van

de tussenkamer. “Even allemaal staan, ja zo ja. En dan allemaal elkaar een hand geven. Lou en Gijs, zet je borrel even weg en doe gezellig mee.” Het was een wijde kring geworden van tantes en omes. Die begon bij oom Jaap, ging de achterkamer rond, langs de keuken, weer helemaal terug. Tante Riek ten slotte wilde oom Jaap een hand geven.

“Nee, pak jij hier de lamp” zei hij. Iemand deed het grote licht in de kamer uit. Er viel een stilte.

Oom Jaap pakte de ‘radio’ ergens beet. De lamp in de radio ging gloeien. Tante Cato en tante Alie begonnen hoog te loeien. Je hoorde geknetter. Men probeerde de handen los te trekken, maar dat scheen niet te lukken. Tante Riek hield de lamp vast en klapperde wat met haar gebit. Niet te lang. Het werd net een beetje eng, toen oom Jaap de ‘radio’ losliet. De lamp doofde.

Het grote licht sprong weer aan. Dat was tovenarij, dacht ik nog.

“Idioot”, koerde tante Coba tegen oom Jaap in alle staten. Tante Sjaan, tante Riek, tante Annie, tante Cato, tante Til en tante Alie kakelden als kippen in paniek. Alle omes gierden het uit van het lachen, omdat de haren van iedereen rechtop stonden. Alle dameskapsels stonden wijd uit en hoog overeind en deinden wild heen en weer.

(Great balls of fire, Jerry Lee Lewis)

(Limericks, André van Duin)

“LA LA LA LA”, deed heel de familie. En toen zong ome Arie de volgende regels (limerick):

“Er zuchtte een zuster in Ter Aar

Haar celibaat-leven viel zo zwaar

Toen nam ze een kaars

Stak die in haar aars

En had haar plezier op het altaar.”

De rest van de familie zong uit volle borst: “LA LA LA LA”.

Tante Cato joelde: “Oh oh oh oh , die is erg”.

“Een ambassadeur in Caïro

Schreef liefdesgedichten per giro

Zijn vrouw in Parijs

Zei: Ben je niet wijs,

‘k Wil vrijen met jou maar wel hiero.”

En allen gingen van “LA LA LA LA.”

“Ik weet er nog een”, schreeuwde oom Jan boven iedereen uit.
“Er woonde een wijfken in Loenen
Met tietjes piepklein als citroenen
Verdriet had ze want
Wat was aan de hand
Ze had billen zo bol als pompoenen.”
En allen gingen van “LA LA LA LA.”
“Ik weet er nog een”, brulde ome Arie boven iedereen uit:
“Er was eens een freule in Lutje,
Die had toch een jeuk aan haar... LA LA LA LA LA LA LA LA
Nee, wacht effen
Er was eens een hertog te Wiemel
Die had een enorme.... LA LA LA LA Nee, ho, ho, ho, LA LA LA LA
Jongens, laat me nou even... Ik begin opnieuw...
Zacht steunde een meid in haar keuken,
Ze had er zo’n zin om te ... LA LA LA LA Nee, wacht nou”
En de familie zong uit volle borst: “LA LA LA LA ...”
Die ome Arie.

“Cor, jongen, pak jij je accordeon eens”, schaterde oom Jaap. Honderden rimpeltjes craqueleerden zijn vrolijke hoofd. “We gaan zingen.” Mijn vader haalde de accordeon uit de voorkamer en posteerde zich op de plaats waar zo-even oom Jaap zijn lampentruc had gedaan.
“Ik heb eerbied voor jouw grijze haren...” zong hij tot kleine oma.
Iedereen brulde mee.
Dat was een gezellige verjaardag.

DEEL 2

8 *Rijkspostspaarbank*

Als je iets van betekenis, iets van waarde, wilde vergaren, dan moest je sparen. Dat was alom de instelling in de jaren '60. In elk geval die van mijn moeder.

IK HAD TWEE SPAARPOTTEN van de Rijkspostspaarbank. De een was een rond groen torentje met een puntdakje, dat een aanplakzuil verbeeldde. Dwars in het dak was de spaargleuf. Daar paste nog net een rijksdaalder in, zo'n grote glimmende zilveren, met de kop van Wilhemina. Niet dat ik zomaar rijksdaalders had om te sparen. De andere spaarpot was een kleine kluis die uitsluitend met een geheime sleutel geopend kon worden. Dat openen gebeurde alleen bij de bank zelf. Het was een ovaal busje van glimmend, roestvrij staal en had een handvatje bovenop als een tas. Munten moest je behoedzaam in het gleufje aan de zijkant inbrengen, liggend, want er zat daar een beveiliging voor. Eenmaal erin was het muntje onbereikbaar. Aan de andere zijkant was een rond poepgaatje. Ha, ha, ha daarin kon je papiergeld - een tientje of zo - opgerold stoppen. Niet dat ik zomaar een tientje... enzovoorts.

Op de voorkant, die plat was, hadden ze een deftig metalen bordje geklonken. Op de afbeelding stopte een hand een gulden in een spaarvarken. Dan wist je wat de bedoeling was. Van mij was het bordje rond met zilveren letters; Nelly had een oudere spaarpot met gouden letters. Die van Corrie was ook weer anders..... Je deed hééél je leven met de Rijkspostspaarbanksparpot. Je zou heel je leven lang sparen! Dat was een serieuze opdracht, van het rijk. Dat kon je wel zien aan de degelijkheid van de spaarbusjes. Als heel Kreekhuizen zou afbranden, als er een bom op viel, zouden ze de Rijkspostspaarbankspaarbusjes terugvinden. Mijn moeders missie was dan ook: sparen.

(Als je voor een dubbeltje geboren bent; Louis Davids)

Sparen lag niet in mijn aard. Ik had het geduld er niet voor, ik kon niet vooruit denken. Of dat wilde ik niet. Ik ben ertoe aangemoedigd. Nelly was bijvoorbeeld begonnen met het sparen van suikerzakjes. In een

fotoalbum plakte ze suikerzakjes die mijn vader meenam van al die restaurants, feestzalen en cafés waar hij met de Confetti Stars optrad. Dat wérd me een dik album! Ze droeg hem met twee handen, zo zwaar was ie. Wel een kilo suiker bij elkaar!

Ik keek toe en was onder de indruk van hoe snel sparen kon gaan. Opa 't Hart bracht mij op het idee om luciferdoosjes te sparen. Daar waren er veel van...dat dacht ik tenminste. Ik knipte de bovenkant van het luciferdoosje af, dat waar een plaatje op zit, en plakte die in het album dat ik voor mijn zesde verjaardag had gevraagd en gekregen. Het eerste luciferdoosje was natuurlijk dat van de hefbrug. Een gewone tekening van de hefbrug, groen. Ik bewaarde in een oude blikken koektrommel tien reserves voor als die ene zou zoekraken. Het was niet de bedoeling om een heel blad met hefbrugjes vol te plakken. Maar de aanvoer bleef dunnetjes. Als ik nog in de Ackersdijkstraat woonde, had ik bij al mijn tantes en omes langs kunnen gaan voor luciferdoosjes. Maar we woonden in Kreekhuizen en daar waren helaas weinig bewoners. Van het lucifermerk Vlinder kwamen ineens doosjes met filmsterren en zangers erop, in kleur: Rocco Granata, Catarina Valente, Cliff Richards en Dean Martin. Even kwam de vaart erin. Na een paar weken werd het weer Lou loene. Men gebruikt maar een paar lucifers per dag en er gaan er veel in een doosje. Mannen die roken, gebruiken aanstekers. Tsjongejonge. Na een maand had ik één halve bladzijde vol. Mijn opa van grote oma rookte sigaren. Van hem kon ik sigarenbandjes krijgen. Toen heb ik de album omgedraaid en ben ik vanaf de achterkant sigarenbandjes gaan inplakken. Van twee kanten schoot het meer op.

Als mijn ouders hadden 'gespeeld' – zo noemden wij het optreden op feestavonden – kregen we van mijn moeder één zilveren gulden. Die ging in de groene spaarpot. Die stond op het randje bij het raam op mijn slaapkamer. Daar kon de dop vanaf. Je telde af en toe je gespaarde geld. Soms kregen we van tantes of opa's een dubbeltje. Onverwachte tussendoortjes gingen in de beveiligde Rijkspostspaarbanksparpot. Daar had je eens per jaar plezier van. Een keer per jaar gingen we naar de Spaarbank op de Beijerlandse laan. Daar werd de spaarpot plechtig open gemaakt met dat geheime sleuteltje. De directeur had van alle Rotterdammers de Rijkspostspaarbanksparpotsleutel. De inhoud werd geleegd in een telmachine, die begon te ratelen. Hij sorteerte centen,

stuivers, dubbeltjes, kwartjes en guldens en telde alles op. Het geld werd opgeteld bij wat je al had. Dat werd genoteerd in een boekje: het Rijkspostspaarbankboekje. Deftig met een stempel en een handtekening ging dat.

Je hoorde aan het geratel al of het de moeite was. Het viel tegen. Zoals gezegd, sparen lag niet in mijn aard. En er ging niet zo veel geld om. Vaders schoenen poetsen deed je gratis, afwassen deed je gratis, auto wassen deed je gratis... Hoewel ... Nelly hielp de melkman in Kreekhuizen wel. Volgens mij kreeg ze voor een dag helpen een stuiver. Daarvoor belde ze bij ieder huis aan en nam ze lege flessen mee. Nou, dat was bijna gratis.

Mijn moeder had de voorbeeldige instelling.

Ze spaarde zegeltjes!!! Zoals iedere zichzelf respecterende huisvrouw. Als je boodschappen deed in 1961, kreeg je bij elke winkel zegels bij het bestede bedrag. Aanvankelijk deed mijn moeder de boodschappen op de Beijerlandse laan-Groene Hilledijk. In Kreekhuizen waren geen winkels. Zij fietste dat stuk met fietstassen: fietstunneltje door, Beukendaal en Randweg. Overal hingen de uithangborden van de Picollo-spaarzegels. Een volle kaart leverde een gulden op. Kes-zegels werden gespaard. Bij Albert Heijn... bij aankoop van iedere gulden aan boodschappen kreeg de klant de mogelijkheid om een zegel van 10 cent te kopen. Voor een vol boekje met 490 zegels met een waarde van 49 gulden kreeg de klant 52 gulden, contant óf een klantenobligatie ter waarde van 50. Ha, ha, ha, dat weet ik nu, toen niet, hoor. Mijn moeder ging voor de contanten, die nam het zekere voor het onzekere, zij had immers de oorlog meegemaakt. Die oorlog was nog geen 15 jaar geleden beëindigd en in die tijd begon er een nieuwe koude oorlog die niet veel goeds beloofde. Op woensdagmiddagen wierp mijn moeder, als wij voor het kinderuurtje voor de televisie plaats namen, alle losse zegeltjes uit blikjes, zakjes, doosjes en trommeltjes over de eettafel uit en ging plakken. Boekjes vol werden het, stapels, het was een inspannend werk. Volgens mij werden er sinterklaascadeaus en zomervakantie-uitjes van gefinancierd. Terwijl wij Pipo, Felicio en de Dikke Deur zaten te kijken, beijverde mijn moeder zich orde in de zegelwereld te scheppen. Soms hielp ik haar met inplakken, als ze een droge tong van het likken had. Het was leuk, dat inplakken; het leek wel puzzelen.

Onze eerste koelkast kwam via de Albert Heijn PMC-spaaractie voor 'luxe'-artikelen. Zo'n spaarresultaat maakte op mij indruk. Met die zegeltjes kon je dus een koelkast betalen, misschien ook een fiets ... een racefiets, wauw... en schaatsen, noren... en een kano. Voor de koelkast moest de keuken worden gereorganiseerd.

Mijn moeder legde van het wisselgeld dat ze in winkels terugkreeg, elke koperen stuiver en cent apart. Ik zie de twee potten nog staan. Reusachtige wekpotten waren het. Ze stonden boven in de linker keukenkast, met glazen deksel. Die werden tegen de kerstvakantie of zomervakantie op de keukentafel omgekeerd. Een heuse berg geld was het. Het Perzische kleed was van tafel gehaald zodat het tafelzeil eronder geheel ter beschikking lag. Met totale overgave werd geteld. De centen werden geclusterd in rijtjes van tien en vervolgens in stapeltjes van honderd samengevoegd. Stuivers in rijtjes van twintig. Dat spaargeld werd eveneens naar de Rijkspostspaarbankbank gebracht in die potten. Die had het er maar druk mee, met al die spaarders. Lange rijen stonden er, hele dagen lang. Allemaal sparende mensen! Die wekpotten met geld werden dicht getapet en in de fietstassen vervoerd. Ze moesten omzichtig via een aparte deur bij de balie worden binnen gebracht. Het tellen ging in dezelfde telmachine. Maar nu kwam er een geklater en gerammel van jewelste. Je voelde je Dagobert Duck als je daarin die massa munten hoorde ratelen. Mijn moeder had het op de cent af nauwkeurig geteld. Die kon je om een boodschap sturen, hoor!

9 *Doorzonwoning*

DAAR ZATEN WE DAN. Alle spullen, kasten, stoelen en bedden waren uit de Ackersdijkstraat naar de Akselsekreek gebracht door een verhuiswagen. Alle kamers waren ingericht. We woonden daar nu, als allerallereersten. Buiten ons was er nog geen kip in de andere huizen van de twee blokken. Er was geen weg terug, de verhuizing was een feit. Hier waren niet veel kinderen om mee te spelen, maar dat zou snel veranderen. De volgende dag was ik zes jaar geworden. Ik kreeg een tweede elektrische trein. Daarmee kon ik fijn binnen spelen.

Dat gaf een apart gevoel. Het leek of we waren verhuisd naar een onbewoond eiland. En ik was jarig. Nelly had gelogeerd bij Joke en werd door oom Arie en tante Sjaan thuis gebracht. Kreeg ik toch visite. Tante Sjaan was mijn lievelingstante. Ze nam een cadeau voor me mee: een blikken vliegtuig met echte propellers.

“Dat is een CD-6”, legde oom Arie uit. “Daar kunnen 12 passagiers in en 9 bemanningsleden. Vorig jaar is er een ongeluk mee gebeurd. Niemand weet hoe het kwam. Iedereen dood.”

Ik keek met grote ogen naar het vliegtuig in mijn hand. Ja, als die propellers het niet meer doen... Zo was oom Arie...die was van het choqueren.

“Het kan zijn dat er een vogel tegen de propellers was gevlogen, nietwaar? Een zwaan bijvoorbeeld dat zijn lange nek, door de propellers hè... net als plakjes Gelderse worst....tjop tjop tjop”, grinnikte oom Arie. “Arie, laat dat kind nu gewoon lief met dat vliegtuig spelen”, mopperde tante Sjaan. Even later zat iedereen gezellig te praten, toen vertelde oom Arie een ander verhaal.

“Oh, jullie waren over de maasbruggen gekomen. Er was pas een ongeluk gebeurd. Dat kwam zo. Er is daar een fietspad, nietwaar? Heel smal. Daar rijd je vlak langs de metalen brugspijlen, die dingen met al die bouten en moeren. Daar reed een vent op zijn brommer met zijn vrouw achterop. Die vrouw zat maar te praten en te praten. Maar die man zegt geen woord terug. Komt ze met haar hoofd opzij om in zijn oor te schreeuwen...bonk...kop eraf...ha, ha, ha, ha. Ze had een helm op, dus het hoofd was verder helemaal gaaf. Ha, ha, ha. Dat was het laatste wat hij van haar hoorde. Ha, ha, ha.”

‘Doorzonwoningen’ was er het mooie woord voor. Systeembouw. Vanaf het moment dat we daar woonden, kwam er elke week een blok huizen bij. Zo snel ging het. Hele zoektochten hielden we door de bouw. Ik ben met mijn rubber laars wat keer in een spijker getrapt! Die ging zo door de zool in mijn voet.

Terwijl met Durox gasbetonblokken de vloeren op de begane grond werden gelegd, gingen de heipalen voor het volgende blok erin. Met enorme kozijnen werden achterpui en voorpui tegelijk neergezet, als een bouw pakket. Hijskranen tilden ze op de plaats en timmerlui zetten per